

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra biologie

Bakalářská práce

Gabriela Roháčová, DiS.

Námět pro realizaci centra ekologických aktivit ve vybrané lokalitě

Olomouc 2017

Vedoucí práce: Mgr. Monika Morris, Ph.D.

„Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Námět pro realizaci centra ekologických aktivit ve vybrané lokalitě* vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce a veškeré použité prameny jsou uvedeny v seznamu literatury.“

V Olomouci, dne.....

.....

Gabriela Roháčová, DiS.

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Monice Morris, Ph.D. za vstřícnost, konstruktivní rady a odborné vedení. Dále bych chtěla poděkovat svým blízkým za trpělivost a bezmeznou podporu po celou dobu studia.

Obsah

Úvod	5
1 Cíl práce	7
2 Metodika	8
3 Environmentální výchova	9
3.1 Vymezení pojmu	9
3.2 Historie	10
3.3 Východiska a cíle environmentální výchovy.....	11
3.4 Směry environmentální výchovy	13
3.5 Legislativa	16
4 Charakteristika zájmového území	19
4.1 Přírodní poměry	19
4.2 Společenské poměry	22
4.3 Vymezení lokality pro centrum ekologických aktivit	24
5 Analýza středisek v okolí	27
6 Návrh realizace centra ekologických aktivit	31
6.1 Návrh stavebního řešení	31
6.2 Právní forma a způsob financování	32
6.3 Personální zajištění	36
6.4 Rozsah aktivit	36
6.5 Ekologické výukové programy	38
6.6 Návrh didaktického materiálu	40
6.7 SWOT analýza	43
7 Diskuze	44
Závěr	45
Zdroje	46
Seznamy zkratk a obrázků	51

Úvod

Centra ekologické výchovy, popřípadě střediska ekologické výchovy, mají v současné době své nezastupitelné místo mezi institucemi podílejícími se na environmentálním vzdělávání, výchově a osvětě (dále jen EVVO). Vedle škol a školských zařízení, která environmentální výchovu zařazují jako průřezová témata Rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV), působí centra ekologické výchovy a ekologických aktivit jako spolupracující a partnerské subjekty školních vzdělávacích programů. Centra ekologické výchovy bývají zřizována jako nestátní neziskové organizace, obecní organizace - například střediska volného času nebo domy dětí a mládeže, příspěvkové organizace, či v menší míře pak také jako soukromé podnikatelské subjekty. Hlavním smyslem a cílem těchto center, zaměřujících se na environmentální výchovu, je snaha u dětí i dospělých - pedagogů, rodičů a široké veřejnosti, prohloubit povědomí o životním prostředí a vztah k němu, klást důraz na nekonzumní hodnotovou orientaci a spoluzodpovědnost člověka za stav životního prostředí (Pavučina, výroční zpráva 2014), dále vybudovat úctu a respekt ke všem formám života a pomoci nahlížet na globální problémy planety ve vzájemných souvislostech s každodenním životem. To vše především formou prožitku, nejlépe přímo uprostřed přírody - učení se o přírodě v přírodě, prostřednictvím interaktivních, tvořivých a kooperativních metod. Tradiční školství je postaveno na systému faktů, které si musí žáci osvojit a jsou z nich následně zkoušeni. V environmentální výchově se velký důraz klade na prožitek, aktivní a svobodný přístup, kdy účastníci programů diskutují, předkládají vlastní názory, hledají odpovědi a vlastní řešení (Bartoš, 2012).

Nejvýznamnější střediska ekologické výchovy v České republice (dále jen ČR) sdružuje Síť středisek ekologické výchovy Pavučina, z. s. (dále jen SSEV Pavučina), založená v roce 1996. V současné době je sdruženo 44 členů - středisek a center ekologické výchovy, a 3 pozorovatelé (Pavučina, Výroční zpráva 2015). Podmínkou členství je, mimo další rozmanité environmentální aktivity, poskytování ekologických výukových programů (dále jen EVP) pro školy a vzdělávání pedagogů. V Moravskoslezském kraji, na jehož území se nachází vybraná lokalita navrhovaného centra ekologických aktivit, je do sdružení Pavučina zapojeno pouze jedno centrum ekologických aktivit – a to Hájenka z. s. v Kopřivnici. Spolek Rozhodník, z. s. v Ostravě je zařazen mezi tzv. pozorovatele. Mimo tato sdružená centra působí v kraji ještě několik dalších – Základní organizace Českého svazu ochránců přírody (dále jen ZO ČSOP) Nový Jičín a Dům přírody Poodří, Středisko ekologické výchovy Krnov (dále jen SEV Krnov), ACTAEA – společnost pro přírodu a krajinu Karlovice, Natura Opava

Czech Republic, ZO ČSOP ALCES Ostrava, Ekocentrum Přírodovědná stanice Karviná, Škola obnovy venkova Třanovice a URSUS Zážitkové centrum Dolní Lomná. Vzhledem k rozloze Moravskoslezského kraje a počtu školských zařízení v něm, je to stále velmi malý počet. Stávající centra ekologických aktivit nemohou zatím pokrýt poptávku všech mateřských, základních a případně středních škol, nemluvě o programech pro pedagogy a širokou veřejnost (Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Moravskoslezského kraje, 2015).

Bakalářská práce je zaměřena na návrh realizace centra ekologických aktivit v Budišově nad Budišovkou.

1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je návrh **realizace centra ekologických aktivit** v Budišově nad Budišovkou. Záměr na zřízení centra, zaměřeného na environmentální výchovu, vzešel z osobní zkušenosti s pořádáním tematických ekologických programů pro místní základní a mateřskou školu. Průzkumem na místní základní škole bylo zjištěno, že environmentální vzdělávání a výchovu má tato škola zavedenu jako průřezové téma RVP ZV. Děti byly s ekologickými otázkami dosud seznamovány jen pasivní formou probíraných témat v jednotlivých předmětech a chyběla zde přímá návaznost na skutečný prožitek - probírané poznatky nejsou realizovány. Pro environmentální výchovu je nezbytný přímý kontakt s přírodou, proto se jeví navrhované centrum ekologických aktivit jako vhodný doplněk k již zavedené formě EVVO.

K dosažení cíle bakalářské práce je nutné stanovit dílčí cíle. Prvním dílčím cílem je **vymezení pojmu environmentální výchova**, včetně definování východisek a cílů, ke kterým by měla směřovat. Z důvodu lepší orientace v postupech vedoucích k cílům environmentální výchovy jsou popsány její základní směry. Pozornost je věnována i ukotvení EVVO v legislativě ČR.

Charakteristika zájmového území, lokalita Budišov nad Budišovkou, umožňuje zhodnocení potenciálu území pro environmentální výchovu a vhodnost území pro realizaci centra ekologických aktivit z hlediska územního plánu města.

Dalším dílčím cílem je **zmapování dostupných center ekologické výchovy** v Moravskoslezském kraji. Na základě tohoto průzkumu je navržena realizace konkrétního centra ekologických aktivit v Budišově nad Budišovkou. Návrh realizace zahrnuje jak technickou stránku výstavby objektu, dostupnost infrastruktury, ekologickou stavební technologii, tak financování provozu, zvolení právníkové formy, personální zajištění centra, druhy nabízených výukových programů, definování cílových skupin. Rozsah činností nového ekocentra je koncipován na základě analýzy nabídky stávajících ekologických center v Moravskoslezském kraji a jejich dostupnosti tak, aby si navzájem příliš nekonkurovaly a vzájemně se doplňovaly. Součástí návrhu realizace je **didaktický materiál ve formě jednoho výukového programu**.

2 Metodika

Zásadními odbornými publikacemi pro rešeršní část práce jsou *Environmentální výchova: od cílů k prostředkům* (Činčera, 2007) a *Průvodce praktickou ekologickou výchovou* (Máchal, 2000). Charakteristika zájmového území vychází z dostupných odborných publikací, doplnkově pak z vlastních materiálů města Budišova nad Budišovkou. **Zhodnocení potenciálu vybrané lokality** pro realizaci navrhovaného ekocentra je autorkou provedeno na základě osobních zkušeností a znalostí zájmového území. Přihlíží se také k ekonomickým možnostem města Budišova nad Budišovkou, s představiteli městské samosprávy byly diskutovány možnosti podpory realizace centra ekologických aktivit jako části již existující příspěvkové organizace. Případná budoucí spolupráce ekocentra byla osobně konzultována formou volných rozhovorů s vedením základní školy a mateřské školy, ředitelem Technických služeb města Budišova nad Budišovkou, p. o., s vedením Střediska volného času Budišov nad Budišovkou příspěvková organizace (dále jen SVČ) a bývalým ředitelem společnosti Lesy Budišov nad Budišovkou s.r.o., odborníkem na problematiku současného lesního hospodářství a chřadnutí smrku. Záměrem při realizaci centra ekologických aktivit je do projektu zapojit co nejvíce složek veřejného života ve městě, městských společnostech a příspěvkových organizacích. Samotné rozhovory a jejich zpracování nejsou předmětem bakalářské práce. Slouží pouze jako podklad pro navázání spolupráce při realizaci ekocentra a zhodnocení možností pro vymezení rozsahu výukových programů.

Pro tvorbu **konkrétního návrhu realizace ekocentra** je použita metoda stručné SWOT analýzy (angl. strengths, weaknesses, opportunities and threats method), která shrnuje základní silné a slabé stránky projektu. Umístění stavby, financování, nabídka a skladba programů, zaměření na jednotlivé cílové skupiny a personální obsazení jsou výsledkem analýzy nejbližších center ekologických aktivit. Analýza byla realizována osobní návštěvou v centrech Dům přírody Poodří a Natura Opava, dále přítomností na vybraných vzdělávacích programech a rozhovory s pracovníky, zaměřenými na environmentální výchovu. Činnost ostatních středisek ekologických aktivit v Moravskoslezském kraji byla posouzena z veřejně dostupných informací a publikací.

Při zpracování didaktického materiálu autorka vychází jednak z odborných publikací zaměřených na přípravu programů s ekologickou tematikou, především sborníku *Genius loci při tvorbě environmentálních programů* (Medek, 2014; Ptáček, 2014) a také z praktických poznatků při účasti na vybraných programech v centrech ekologických aktivit.

3 Environmentální výchova

3.1 Vymezení pojmu

V terminologii ekologické/environmentální výchovy a vzdělávání panuje mezi odborníky již řadu let značná nejednotnost. Obecně lze uvést, že jde o oblast výchovy a vzdělávání zaměřující se na životní prostředí, přičemž životním prostředím rozumíme soubor veškerých činitelů, se kterými přichází živý subjekt (jedinec, populace, společnost) do kontaktu, a podmínek, kterými je obklopen (Máchal, 2000). Právně je v Zákonu č. 17/1992 Sb., o životním prostředí ukotven význam takto: „*Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.*“ (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, § 2). Většina autorů odborných publikací se přiklání k užití pojmu ekologická a environmentální výchova jako ekvivalentu, např. Horká, 2005; Matějček, 2007; Máchal, 2000; Kvasničková, 1984. „*Pro účely ekopedagogické praxe ve školách a střediscích ekologické výchovy je (...) možné (i vhodné) považovat pojmy „ekologická výchova“ a „environmentální výchova“ za stejnocenné.*“ (Máchal, 2000, s. 14). Činčera (2007) chápe pojem environmentální výchova jako nadřazený a pojem ekologická výchova jako dílčí část té environmentální.

Termín **ekologická výchova** je odvozen od pojmu ekologie, z řeckého „oikos“ a „logos“ = věda, nauka o domově, který použil poprvé zoolog E. Haeckel ve svém díle *Všeobecná morfologie organismů* v roce 1866 (Jančaříková, 2016). V původním, užším významu, lze ekologii definovat jako „*vědní obor zkoumající vzájemné vztahy mezi organismy a jejich prostředím*“ (Máchal, 2000, s. 12). V současné době je ekologie vnímána spíše v širším pojetí, kdy je něco z hlediska ekologie, jako vědy, žádoucí, a pro životní prostředí proto příznivé (Máchal, 2000). Jako první v českém prostředí použila výraz ekologická výchova Danuše Kvasničková v roce 1985. V pedagogické praxi se pojem ekologická výchova stává oficiálním názvem *Usnesením vlády ke strategii státní podpory ekologické výchovy v České republice na 90. léta* č. 232/1992.

Termín **environmentální** byl převzat z anglicky mluvících zemí, kde termín „*environment*“ znamená doslova okolí, prostředí (Ekologický slovník, 1999). K oficiálnímu názvu environmentální výchova se v roce 2000 přiklání i Ministerstvo životního prostředí ve *Státním programu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO)*. Termín ekologická výchova však nadále zůstává součástí legislativy ČR v rámci Zákona č. 114/1992

Sb., o ochraně přírody a krajiny, který stanovuje krajům povinnosti v oblasti ekologické výchovy a vzdělávání.

V každém případě je ekologická/environmentální výchova svým záběrem oblast poměrně široká, spojující v sobě poznatky přírodovědných i sociálních disciplín, ve kterých je zahrnuto i ekonomické a technické hledisko (Müllerová, 2009).

Pro potřeby bakalářské práce je pro přehlednost používán jednotný výraz **environmentální výchova**.

3.2 Historie

Vznik environmentální výchovy je přímým důsledkem neustále se zhoršujícího životního prostředí a stále palčivějších globálních problémů planety. Stává se tak preventivním nástrojem pro ochranu životního prostředí formou informovanosti veřejnosti, snahou o změnu myšlení a jednání, ať už jednotlivce či celé společnosti a uvědomění si plné zodpovědnosti za své chování. Stále se jeví aktuálním tvrzení Kvasničkové (1984), že základní problémy současného vývoje planety spočívají v nedomýšlení zpětných vlivů a důsledků různých lidských aktivit na živou přírodu a na člověka, v podceňování a neznalosti základních ekologických a přírodních zákonitostí. Postupem času se ukazuje, že pouhé znalosti o ekologii ke změně chování samy o sobě nevedou. Klíčovými prvky pro změnu myšlení a jednání jsou aktivity, vedoucí k prohlubování vztahu k přírodě, získávání znalostí o základních přírodních mechanismech hmatem, sluchem a čichem v přírodním prostředí (angl. Awareness, knowledge and understanding), dále podpora samostatného kritického myšlení a zaujímání postojů - analýza environmentálních problémů, a výzkumné dovednosti - schopnost sbírat a vyhodnocovat data (angl. Attitudes and personal lifestyle decisions). Poté navazuje rozvoj akčních dovedností a znalostí, kdy se děti na konkrétních příkladech vlastní zkušeností učí, jak mohou k řešení problému sami přispět (angl. Action for a better environment). Teprve vlastní zkušenosti jsou základním předpokladem ke změně přístupu k životnímu prostředí a etickému přístupu k celému světu. Takto nabyté znalosti se stávají hodnotnějšími než pouhá fakta z učebních materiálů určená k zapamatování (Činčera, 2007).

Zásadními kroky pro vznik environmentálního vzdělávání a výchovy byly mezinárodní konference. Prvním významným milníkem byla v roce 1975 konference Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (dále jen UNESCO) a na ní přijatá *Bělehradská charta*. Ta byla prvním mezinárodním dokumentem, zaměřeným na výchovu a vzdělání v environmentální oblasti (Müllerová, 2009). Na další mezinárodní konferenci o

environmentální výchově v Tbilisi v roce 1977 byla zformulována Deklarace o ekologické výchově: „*Cílem environmentální výchovy je 1. posílit naše vědomí a porozumění ekonomické, sociální, a ekologické provázanosti v městských i venkovských oblastech; 2. poskytnout každému příležitost dosáhnout znalostí, hodnot, názorů, odpovědnosti a dovedností k ochraně a zlepšování životního prostředí; 3. vytvořit nové vzorce chování jednotlivců, skupin i společnosti jako celku, vstřícné k životnímu prostředí.*“ (Tbilisi Declaration, 1977 in Kvasničková, 1984). Přijaté závěry byly implementovány do environmentálního vzdělávání jednotlivých států a jsou v zásadě platné dodnes.

3.3 Východiska a cíle environmentální výchovy

Stejně jako v pojmosloví, tak i v konkrétních úkolech a cílech environmentální výchovy lze nalézt široký rozsah možností uplatnění a mnoho různých definic.

Dle Máchala (2000) je cílem environmentální výchovy a vzdělávání člověk ekologicky gramotný a aktivně obhajující své nesobecké občanské postoje ve prospěch přírody. Environmentální výchovné úsilí by mělo vést ke „*...zvysování spoluodpovědnost lidí za současný i příští stav přírody i společnosti, za místo, ve kterém žijí a které je jim domovem, za smysluplné využívání místních zdrojů (...) rozvíjet citlivost, vstřícnost a tvořivost lidí k řešení problémů péče o přírodu i problémů lidské společnosti (...) utvářet ekologicky příznivé hodnotové orientace, které kladou důraz na dobrovolnou střídmost, na nekonzumní, duchovní kvality lidského života.*“ (Máchal, 2000 s. 15).

Podle Kvasničkové (1998) by měla environmentální výchova mít možnost působit na všechny věkové i zájmové skupiny obyvatelstva tak, aby současné – často nezodpovědné – přístupy k životnímu prostředí byly postupně změněny v zodpovědné aktivní vztahy k prostředí, založené na potřebné míře poznání a žádoucích etických normách, projevující se v celkovém životním stylu alespoň většiny občanů.

Činčera (2007) říká, že environmentální výchova má vést k člověku, jenž má aktivní přístup ke světu, je otevřený sebekritice a dialogu, neustálému přezkoumávání svých východisek. „*Výsledkem by mělo být to, čemu říkáme udržitelný život.*“ (Činčera, 2007, s. 8). Pro existenci environmentálního vzdělávání a výchovy uvádí tři etické důvody: 1. environmentální výchova jako dohoda, kdy je jednání správné tehdy, bylo-li přijato demokraticky většinou. V tomto bodě se opírá o schválení zásad na konferenci v Tbilisi (1977), konferenci OSN v Rio de Janeiro (1992) a další. 2. Environmentální výchova jako prostředek, kdy správné jednání je takové, jenž vede k největšímu blahu co největšího počtu

lidí. V tomto případě je snahou o dosažení udržitelného rozvoje a života, jenž bez změny postojů a jednání lidí není možný. 3. Environmentální výchova jako cesta, kdy jedinec vychází z přesvědčení, že bez ohledu na aktuální společenské nastavení a výsledek počínání, je určité jednání správné a to z vnitřních pohnutek a pocitů.

Broukalová (2012) definuje obecný cíl environmentální výchovy jako rozvoj kompetencí - soubory vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot - potřebných pro environmentálně odpovědné jednání, které je co nejpříznivější pro životní prostředí. Toto jednání se týká všech rovin lidského života – osobní, občanské i profesní a vztahuje se na šetrné zacházení s přírodou a přírodními zdroji. Mezi hlavní oblasti, na které se vztahuje environmentálně odpovědné jednání, řadí Broukalová (2012) vztah k přírodě, vztah k místu, ekologické děje a zákonitosti, environmentální problémy a připravenost jednat ve prospěch životního prostředí. Pro každou z vyjmenovaných oblastí následně stanovuje rámcové cíle, kterých by mělo být pomocí environmentální výchovy dosaženo.

Podle Koháka (2000) je nejdůležitějším úkolem naučit děti soucitu a porozumění pro svět mimo ně samé.

Ministerstvo životního prostředí (dále jen MŽP) zahrnuje EVVO mezi významné preventivní nástroje Státní politiky životního prostředí ČR. Úkolem EVVO je dle MŽP vést občany k takovému myšlení a jednání, které je v souladu s principy udržitelného rozvoje, k odpovědnosti za životní prostředí a k úctě k životu ve všech jeho formách (MŽP, 2017). Funkci environmentálního vzdělávání chápe jako nástroj v procesu celoživotního vzdělávání, kdy jsou získané zkušenosti a znalosti následně uplatňovány v odborné, profesní i soukromé sféře. Hlavním úkolem výchovy v rámci EVVO je dle MŽP především systematické působení na mladou generaci - děti všech věkových kategorií, za účelem přijetí hodnot a jednání nezbytného pro ochranu a péči o životní prostředí. Osvěta je v pojetí MŽP zaměřena především na veřejnost a to hlavně v rovině informativní.

Cíl EVVO v ČR je *Státním programem environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016 – 2025* definován jako „...rozvoj kompetencí potřebných pro environmentálně odpovědné jednání, tj. jednání, které je v dané situaci a daných možnostech co nejpříznivější pro současný i budoucí stav životního prostředí. Environmentálně odpovědné jednání je chápáno jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání, týkající se zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků. EVVO k takovému jednání připravuje a motivuje, samotné jednání je věcí

svobodného rozhodnutí jednotlivce.“ (Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016 – 2025, 2016, s. 4).

Názory autorů a institucí, ač se v detailech odlišují, přesto spojuje hlavní myšlenka, a tou je, že environmentální vzdělávání a výchova mají primárně působit **změny v lidském myšlení a jednání**, v postoji člověka k jeho okolí, v jeho životním stylu, a to jak na úrovni jednotlivce, tak na úrovni celé společnosti. Změny v myšlení a jednání, které jsou výsledkem environmentální výchovy, by měly jednoznačně směřovat k principům udržitelného rozvoje. Pojem **udržitelný rozvoj** (angl. sustainable development) byl poprvé použit v roce 1987 ve zprávě *Naše společná budoucnost* vydané Světovou komisí pro životní prostředí. Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí jej definuje jako: „...*takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*“ (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, § 6). Uplatňování principu udržitelného rozvoje je také základním hlediskem Státní politiky životního prostředí ČR a výsledného dokumentu *Strategického rámce udržitelného rozvoje České republiky*, který byl přijat dne 11. 1. 2010.

3.4 Směry v environmentální výchově

V současné době se v praxi uplatňuje velké množství směrů environmentální výchovy. Činčera (2007) dělí jednotlivé směry podle toho, jakým způsobem dosahují cílů environmentální výchovy. V zásadě jde o tři základní pojetí:

- Pozitivistické - opírají se o vědeckou autoritu odborníka a jsou založeny na znalostech, pasivně předávaných studentům/posluchačům. Předem jsou určeny role vyučujícího a posluchače, pracovní texty i požadované výstupy.
- Interpretivistické - nekladou takové požadavky na odborné znalosti a odbornost lektora, zásadním požadavkem je učení formou prožitku v přírodě. K požadovaným výstupům dochází formou diskuzí, podporou samostatného myšlení a zpracováním nových podnětů.
- Kritické - odmítají předem stanovené cíle, ke kterým musí student/posluchač dojít. Převažuje kritický způsob myšlení a je podporována samostatnost a vlastní projekty účastníků, jež rozvíjejí požadované znalosti a postoje.

Mezi hlavní pozitivistické směry lze zařadit **ekologickou výchovu** – v tomto případě je termín ekologická výchova chápán jako jeden ze směrů environmentální výchovy. Ekologická výchova se úzce váže ke kořenům a základním kamenům environmentální

výchovy v ČR. Prvotní myšlenkou zde byla výchova k ochraně přírody, na jejímž základě vznikaly první spolky a mládežnické organizace: Junák – český skaut - v roce 1912 se uskutečnil první skautský tábor, TIS – Svaz pro ochranu přírody a krajiny - založen 1968, Hnutí Brontosaurus – organizace vznikla v roce 1974, Český svaz ochránců přírody – byl založen 1979. Podstatou ekologické výchovy je poznávání přírody rozumovými prostředky, „...je primárně přírodovědnou naukou, ve které převažuje důraz na znalosti vedený přesvědčením, že lidé se budou chovat k přírodě lépe, pokud ji budou více znát.“ (Leskovcová a kol., 2012, s. 11). Jako ekologickou výchovu lze chápat i osvětovou činnost obcí, škol a dalších subjektů v oblasti třídění odpadů, úsporných opatření v domácnosti, práce na školních pozemcích, upřednostňování lokálních potravin. Obvyklými metodami ekologické výchovy jsou školní i mimoškolní přednášky, zájmové kroužky např. chovatelský a pěstitelský, exkurze do přírody s předem daným programem, návštěva naučné stezky apod. Součástí ekologické výchovy je **lesní pedagogika**. Ústřední téma lesní pedagogiky podle Machara (2011) tvoří les jako ekosystém a hlavním úkolem je aplikace poznatků z ekologie lesa do výchovy a vzdělání cílových skupin. Těmi jsou hlavně žáci mateřských, základních a středních škol, postupně se okruh posluchačů rozšiřuje i na dospělé osoby. Dílčím cílem lesní pedagogiky je snaha o propojení dvou úhlů pohledu na les – ochránářského a lesnického.

Příkladem interpretivistického směru je **globální výchova**. Vznikla na základě snahy sloučit rozmanité a široké okruhy témat, týkající se životního prostředí, míru, zdraví, občanských svobod, spravedlnosti, nových technologií a mnohých dalších. Je spojena s rozvojem sociálních a osobnostních kompetencí člověka, jako je kreativita, fantazie, komunikace, tvořivost aj. „Zaměřuje se na porozumění problémům světa i sobě samému.“ (Leskovcová a kol., 2012, s. 11). Základem tohoto směru je především nastínění problému, následná diskuze, náhled z více stran a konfrontace různých postojů a hledisek. Je zde zdůrazněn proces, nikoliv výsledek. Mezi nejčastější metody globální výchovy proto patří různé hry, především simulační, prožitkové a dramatické s důrazem na kolektivní přístup. Nevýhodou tohoto směru je malý kontakt s přírodou. Většina aktivit je směřována do interiéru, což není z hlediska environmentální výchovy ideální. Z globální výchovy se postupně vyčlenily samostatné proudy jako torontský model, tmavě zelený přístup, systémové myšlení, křesťansky orientovaná globální výchova, konstruktivismus a další.

Specifickým a reformním směrem environmentální výchovy je **výchova o Zemi**. Je úzce spjata se svým zakladatelem Stevem van Matre a jeho Ústavem pro výchovu o Zemi (angl. The Institute for Earth Education). Jde o směr převážně interpretivistický, který vychází z původní myšlenky ekologické výchovy, a to porozumění hlavním ekologickým systémům,

koloběhu látek, toku energií. Následně tuto myšlenku rozvíjí na cítění - radosti z kontaktu s přírodou, úcty k životu a přírodě, lásce k Zemi - a zaváděním nových návyků do běžného života. Jeho cílem je naučit posluchače harmoničtějšímu životnímu stylu a zapojit je do environmentálního plánování a jednání. Základní principy tohoto směru jsou shrnuty do tří W – Proč (angl. The Whys), Co (angl. The Whats) a Cest (angl. The Ways) (Leskovcová a kol., 2012). Omezením tohoto směru je požadavek autora na výhradním dodržování jím navržených didaktických pomůcek a průběhu programu. Ten je několikadenní pobytový a probíhá jako celek, směřující k pevně daným cílům. Je zde nutnost proškolení lektora (Činčera, 2007).

Poměrně alternativním typem environmentální výchovy interpretivistického směru je **hlubinně ekologická výchova - cesta zpět ke kořenům**. Jde o spojení filosofie, náboženství a hlubinné psychologie v jeden myšlenkový proud (Leskovcová a kol., 2012). Za cíl si klade především posilovat soucit se všemi živými bytostmi, budovat důvěru a sounáležitost s lidmi, vyvíjet činnosti prospěšné pro všechny živé bytosti, chránit Zemi. Kohák (2000) hledá příčinu odcizení člověka nikoliv vůči živé přírodě, ale vůči své vlastní přirozenosti.

Hlubinně ekologická výchova se primárně zaměřuje na utváření postojů, nových návyků a změnu myšlení. Osvojování znalostí a poznatků z přírody je až na druhém místě. Užívanou metodou jsou vícedenní pobytové dílny v přírodním prostředí, kde probíhá výuka tradičních řemesel, rituály (keltské, slovanské, pohanské), meditace apod. (Činčera, 2007).

Ke kritickým směrům environmentální výchovy patří **výchova k udržitelnosti**. Vychází z potřeby nalézt řešení aktuálního problému planety, tj. jak zajistit zásady udržitelného rozvoje přes neustále stoupající počet lidí, žijících na jednom místě (Leskovcová a kol., 2012). Zaměřuje se více na rozvoj kompetencí a schopností studentů/posluchačů, místo směřování k určitému cíli. Velký důraz je kladen na schopnost vytvářet si vlastní názory, protože v environmentální oblasti jde především o konflikt mezi různými zájmovými skupinami a studenti se musí naučit dívat se na daný problém z různých úhlů pohledu a najít nejoptimálnější řešení problému. K tomu je potřeba v posluchačích rozvíjet sebedůvěru, spolupráci, kritické myšlení, kreativitu, pocit sounáležitosti s přírodou a další sociální a osobnostní dovednosti (Činčera, 2007). Konkrétní výchova probíhá v delších projektech, kde studenti analyzují problém, shromáždí informace, poté proběhne diskuze a je vytvořeno řešení, čili návrh doporučení, jak daný problém zvládnout.

Posledním směrem, který podstatným způsobem ovlivňuje současnou environmentální výchovu je **výchova k ekogramotnosti**. Tento typ výchovy vzešel z kalifornského Centra pro ekogramotnost (angl. The Center for Ecoliteracy), nicméně jeho myšlenky jsou dnes hojně

aplikovány nejen na školách v mnoha zemích včetně ČR. Nedostatečná informovanost vede často k poškozování životního prostředí, aniž by o tom lidé věděli. Vysoká úroveň informovanosti – ekogramotnost, zvyšuje spoluodpovědnost jedinců za stav životního prostředí (Matějček, 2007). Směr klade důraz na pochopení vzájemné propojenosti, tradice a lokalitu, spolupráci širšího okolí a projektovou práci. Posluchači se učí chápat vzájemné souvislosti života, poznat fakt, že nic nefunguje odděleně, ocenit rozmanitost a vysledovat dynamickou rovnováhu přírody. Hlavní metodou výchovy k ekogramotnosti jsou projekty, především dlouhodobé. (Činčera, 2007).

Pro potřeby bakalářské práce je použito vymezení směrů environmentální výchovy dle Činčery (2007).

3.5 Legislativa

Základním a zároveň nejvyšším právním předpisem, týkajícím se, v tomto případě nepřímo, oblasti EVVO, je Ústava České republiky: „*Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.*“ (Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., článek č. 7). V Listině základních práv a svobod (Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.) je v článku č. 35 zakotveno právo na příznivé životní prostředí a právo na včasné a úplné informace a stavu životního prostředí.

Historicky prvním právním dokumentem, upravujícím přímo environmentální vzdělávání na území ČR, byla *Strategie státní podpory ekologické výchovy v České republice na 90. léta*, přijatá vládním usnesením č. 232/1992. Na základě tohoto usnesení plní Ministerstvo životního prostředí úlohu odborného garanta environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, včetně koordinace a kontroly plnění EVVO.

V souvislosti s žádostí ČR o vstup do Evropské unie byla v roce 1998 do českého právního řádu implementována evropská Směrnice č. 90/313/EHS, o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí, a to formou **Zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí**, konkrétně v § 13, který upravuje povinnosti a kompetence v rámci EVVO jednotlivým složkám veřejné správy (v oblasti výkonu státní správy i samosprávy).

Klíčovým právním předpisem upravujícím v současné době oblast environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty je **Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí**: „*Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.*“ (Zákon č.

17/1992 Sb., o životním prostředí, § 16). Dalším zákonem, výslovně upravujícím povinnosti a práva jednotlivých subjektů v rámci EVVO, je **Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**, který v § 70 umožňuje přímou účast občanů na úseku ochrany přírody a krajiny, v § 72 zaručuje právo na informace v téže oblasti a v § 77a stanovuje povinnost krajů spolupracovat s ostatními správními úřady a orgány na zajišťování ekologické výchovy a vzdělávání.

Mezi hlavní předpisy v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty patří ***Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016 - 2025*** (dále jen SP EVVO), přijatý usnesením vlády č. 652 ze dne 20. 7. 2016. Státní program představuje klíčovou národní strategii pro oblast EVVO, s cíli a opatřeními, na nichž se vedle orgánů státní správy podílejí i kraje, obce a města, školy, střediska ekologické výchovy a ekologické poradny, vzdělávací a výzkumné instituce, muzea, zoologické zahrady, botanické zahrady, knihovny a další. Schválený program podporuje rozvoj EVVO v tématech rozdělených do sekcí Příroda, Místo, Sídllo a krajina, Udržitelná spotřeba a Klima. Součástí SP EVVO je schválený *Akční plán na léta 2016-2018*, který stanovuje úkoly pro jednotlivá opatření. Plnění Státního programu je každoročně vyhodnocováno MŽP.

V souladu se schváleným SP EVVO byla Moravskoslezským krajem zpracována *Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) Moravskoslezského kraje*. Provázanost obou dokumentů umožňuje následné financování projektů z národních, případně mezinárodních operačních programů. Strategie rozvoje EVVO v Moravskoslezském kraji vychází z principu, že bez informované, poučené a environmentálně vzdělané veřejnosti nelze naplnit vizi rozvoje kraje být atraktivním a konkurenceschopným regionem. Zároveň je podpora EVVO považována za prioritní podmínku udržitelného rozvoje Moravskoslezského kraje (Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Moravskoslezského kraje, 2015). Mezi hlavní strategické cíle Koncepce patří:

- Posilovat komplexní regionální systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v kraji.
- Podpořit systém výchovy a vzdělávání dětí a mládeže zaměřený na osvojení vzorců chování, odpovídajících principům udržitelného rozvoje.
- Působit na dospělé populaci za účelem podpory vhodného životního stylu, návyků a postojů vedoucích k šetření přírodními zdroji, ochraně životního prostředí a akceptování podmínek udržitelného rozvoje.

- Zajistit optimální zapojení veřejnosti do rozhodování v oblasti životního prostředí.
- Prosazovat respektování principu udržitelného rozvoje jako standardní součásti rozhodování veřejné správy.
- Podpořit zvýšení konkurenceschopnosti environmentálně šetrného podnikání.

Krajská koncepce EVVO, její strategické cíle, vize a doporučení jsou pro realizaci ekocentra v Budišově nad Budišovkou klíčovým dokumentem. Je vhodné, aby navrhované centrum bylo s touto koncepcí v souladu a splňovalo vytyčené cíle, čímž bude umožněna metodická i finanční podpora při realizaci centra a výukových programů z dotačních programů Moravskoslezského kraje.

4 Charakteristika zájmového území

4.1 Přírodní poměry

Město **Budišov nad Budišovkou** se nachází na hranici mezi Oderskými vrchy a Nízkým Jeseníkem. Průměrná nadmořská výška je 512 m. n. m. Přírodní poměry jsou ovlivněny vývojem obou hornatých celků, pohořím Nízkého Jeseníku o něco více (Atlas podnebí Česka, 2007). Město je situováno na hranici okresů Opava a Olomouc, je součástí Moravskoslezského kraje. Nejvyšším vrcholem katastrálního území Budišova nad Budišovkou je Červená hora s nadmořskou výškou 749 m. n. m. Nachází se 6 km západně od města a spadá do Červenohorské vrchoviny. Je to jediný vrchol sopečného původu na území okresu Opava. Na Červené hoře je umístěna meteorologická stanice, v nepřetržitém provozu je již od roku 1970. Je zde prováděn kombinovaný typ měření a nadstandardními činnostmi jsou měření výparu vody z vodní hladiny, koncentrace SO₂, dále NO_x a polévatého prachu a fotografování bolidů pro Českou akademii věd. Na úpatí Červené hory se nachází památný strom – Zlatá lípa (Frank a kol., 1996). Katastr města tvoří 7 628 ha.

Území okresu Opava se z **geologického hlediska** dělí na dvě části. Západní část, kam spadá i město Budišov nad Budišovkou, se řadí do oblasti **Českého masivu**. Český masiv je zbytkem rozsáhlého variského neboli hercynského horstva, které bylo vyvrásněno při variském (= hercynském) vrásnění v intervalu mezi 380 - 300 miliony let před přítomností, tj. v době od středního devonu do svrchního karbonu (Chlupáč a kol., 2002). Po vyvrásnění byla oblast ovlivňována denudací a erozí za současného působení vody a vzduchu. Koncem druhohor a začátkem třetihor došlo k vyzdvihnutí Jeseníku, zároveň došlo k poklesu některých oblastí, čímž vznikla příkopová propadlina Moravské brány. Moravský kulm se skládá ze čtyř litostratigrafických celků. Území Budišovska spadá do Moravického souvrství, které je významné především z hlediska hojných nalezišť jílových štípatelných břidlic. Břidlice a její těžba sehrála velkou roli v rozvoji města, stala se posléze jeho symbolem a dodnes utváří vzhled samotného města i jeho okolí. Východní část okresu Opava je zařazena do **Karpatské předhlubně**, konkrétně do Opavské pánve. Oblast okresu Opava a celé Severní Moravy je z geologického hlediska velmi složitým územím právě proto, že se zde stýkají dva zásadní geologické celky – Český masiv a Západní Karpaty. Karpatská soustava je celkem mnohem mladším než Český masiv. Byla zformována teprve procesy alpínského vrásnění, hlavně v intervalu posledního sta miliónů let od svrchní křídly do terciéru (Chlupáč a kol., 2002).

Z hlediska **geomorfologického členění** náleží Opavsko k České vysočině, subprovincii IV Krkonoško-jesenické, oblasti IV C Jesenické, celku IV C-7 Nízký Jeseník. Město Budišov nad Budišovkou se dále řadí k podcelku IV C-8 E Domašovská vrchovina, na rozhraní okrsků Červenohorské a Libavské vrchoviny (Demek, 1965). Domašovská vrchovina je výrazně členitá, s celkovou plochou 479 km². Nejvyšším vrcholem je Červená hora u Budišova nad Budišovkou.

Území Opavska včetně Budišova nad Budišovkou náleží k Baltskému **úmoří**, odvodňováno je řekou Odrou. Odra pramení ve Vojenském újezdu Libavá, okresem Opava protéká v úseku o délce 13 km. Mezi její četné přítoky patří i řeka Budišovka s plochou povodí 63 km², délkou 18 km, pramenící u hranic Vojenského újezdu Libavá a protékající středem města Budišova nad Budišovkou. Nejnižším bodem katastrálního území města je údolí Moravice v oblasti Jánských koupelí. Na řece Moravici 5 km severovýchodně od Budišova nad Budišovkou se nachází vodní nádrž Kružberk. Stálý objem nádrže je 4,0 mil. m³, zásobní objem 24,6 mil. m³. Nádrž slouží jako zásobárna pitné vody pro široké okolí včetně Budišova nad Budišovkou, další důležitou funkci je ochrana před povodněmi (Vlček a kol., 1984).

Z **hlediska biogeografického** se oblast Budišovska nachází v Nízkojesenickém bioregionu (Culek, 1996). Vegetační stupně jsou suprakolinní až montánní. Vegetaci tvoří květnaté bučiny (*Melico-Fagetum* a *Dentario enneaphylli-Fagetum*), v údolí vodních toků zbytky lužních lesů (*Carici remotae-Fraxinetum*). V mnoha částech lesních porostů však převažují monokultury smrku. Významným prvkem jsou ojedinělé porosty autochtonního sudetského modřínu (*Larix decidua*). Na četných místech území je vzhled krajiny silně poznamenán těžbou břidlice, která zde v minulosti probíhala. Nachází se zde staré jámové lomy, haldy vytěžené břidlice, zkušební skrývky. Tyto plochy jsou většinou porostlé vegetací náletových dřevin a trávo-bylinnou vegetací (Losík, 2015).

Mezi běžně rozšířenou **flóru** zájmového území patří: pryšec mandloňolistý (*Tithymalus amygdaloides*), svízel Schultesův (*Galium schultesii*), svízel potoční (*Galium rivale*), svízelka lysá (*Cruciata gabra*), kakost hnědočervený (*Geranium phaeum*), třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*), ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elativ*), kostřava ovčí (*Festuca ovina*), hadinec obecný (*Echium vulgare*), mochna stříbrná (*Potentilla argentea*), jestřábník chlupáček (*Hieracium pillosella*), třezalka tečkovaná (*Hypericum perforatum*), kopretina bílá (*Leucanthemum vulgare*), chrpa luční (*Centaurea jacea*), konopice pýřitá (*Galeopsis pubescens*), kručinka barvířská (*Genista tinctoria*), pryšec chvojka (*Euphorbia cyparissias*), divizna velkokvětá (*Verbascum thapsiforme*), mateřídouška obecná (*Thymus*

vulgaris), škarda dvouletá (*Crepis biennis*), jetel rolní (*Trifolium arvense*), jahodník obecný (*Fragaria vesca*), psineček obecný (*Agrostis capillaris*), kozinec sladkolistý (*Astragalus glycyphyllos*), hvozdík kropenatý (*Dianthus deltoides*), světlík lékařský (*Euphrasia officinalis*), lipnice hajní (*Poa nemoralis*), pryskyřník plazivý (*Ranunculus repens*), rozrazil rezekvítek (*Veronica chamaedrys*) (Losík, 2015).

Dřeviny jsou zastoupeny především těmito druhy: bříza bělokorá (*Betula pendula*), vrba jíva (*Salix Capri*), topol osika (*Populus tremula*), třešeň ptačí (*Prunus avium*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*), dub zimní (*Quercus petraea*), jeřáb ptačí (*Sorbus aucuparia*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), buk lesní (*Fagus sylvatica*), smrk ztepilý (*Picea avies*), modřín opadavý (*Larix decidua*). Běžnými druhy křovin jsou například svída krvavá (*Cornus sanguinea*), hloh (*Crataegus sp.*), růže šípková (*Rosa canina*), méně pak janovec metlatý (*Cytisus scoparius*) (Losík 2015).

Fauna zájmového území je poměrně hojná, proto budou (stejně jako u flóry) uvedeny nejběžnější druhy živočichů, případně druhy zvláště chráněné. Mezi významné savce patří ježek východní (*Erinaceus concolor*), myšice temnopásá (*Apodemus agrarius*), prase divoké (*Sus strofa*), srnec obecný (*Capreolus capreolus*), zajíc polní (*Lepus europaeus*), liška obecná (*Vulpes vulpes*), kuna skalní (*Martens foina*), lasice kolčava (*Mustela nivalis*), plch lesní (*Dryomys nitedula*). Mezi ohrožené druhy patří veverka obecná (*Sciurus vulgaris*). Díky opuštěným štolám po těžbě břidlice se na území Budišovska vyskytuje několik zástupců vrápenců a netopýrů, konkrétně jde o netopýra severního (*Eptesicus nilssoni*), netopýra brvitého (*Myotis emarginatus*), vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*). Z plazů jsou zastoupeny zmije obecná (*Vipera berus*), slepýš křehký (*Anguis fragilit*), ještěrka obecná (*Lacerta agilis*) a silně ohrožená ještěrka živorodá (*Zootoca vivipara*). Z obojživelníků je to mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*), čolek karpatský (*triturus montadoni*), kuňka žlutobřichá (*Bombina variegata*). Z ptáků byl v zájmovém území sledován výskyt ohroženého ťuhýka obecného (*Lanius collurio*). Běžnějšími druhy jsou budníček menší (*Phylloscopus collybita*), drozd zpěvný (*Turdus philomelos*), kos černý (*Turdus merula*), drozd kvíčala (*Turdus pilaris*), pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*), sýkora koňadra (*Parus major*), sýkora modřinka (*Cyanistes caeruleus*), pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*), skřivan polní (*Alauda arvensis*), sojka obecná (*Garrulus glandarius*), stehlík obecný (*Carduelis carduelis*), káně lesní (*Buteo buteo*), sýc rousný (*Aegolius funerus*) (Losík, 2015).

4.2 Společenské poměry

Město Budišov nad Budišovkou a jeho blízké okolí souvisí s těžbou nerostných surovin již od svého vzniku v roce 1301, kdy se v jeho okolí těžilo stříbro a olovené rudy. Na tuto skutečnost odkazuje historický městský znak, na kterém jsou vyobrazena dvě stříbrná hornická kladívka. Od počátku 19. stolní se rozvíjí těžba jílových břidlic. **Břidlice** měla a dosud má velký vliv na rozvoj města, zaměstnání a počet obyvatel, taktéž na krajinný ráz města a jeho okolí. Štípatelná jílovitá břidlice z oblasti Budišovska je známá a používaná v České republice i ve světě. Krytinou, která odsud pocházela, jsou pokryty mnohé kulturní a historické památky, mezi nejvýznamnější z nich patří Týnský chrám v Praze, Národní divadlo i Pražský hrad. Používala se jako stavební materiál, kromě pokrývačství i v kamenictví a podlahářství, dále k výrobě dekoračních předmětů. Uplatnění našla i v gramofonovém průmyslu (Skalíková, 2013).

Rozvíjející se těžba břidlice ve 2. polovině 19. století významným způsobem změnila strukturu zaměstnanosti obyvatel Nízkého Jeseníku. Ze zemědělců a dřevařů se stávali horníci a dělníci (Zahnaš a kol., 2014). Vzhledem k nedostatečným zkušenostem místních obyvatel s těžbou nerostných surovin, přicházeli do Budišova nad Budišovkou a okolí horníci odborníci z Německa, především z oblasti Durynska s celými rodinami. Příchod velkého počtu německých rodin stojí i za vznikem místního typického nářečí, ve kterém se mísí prvky němčiny a slezského nářečí (Moučka, 2015). Přílivem nového obyvatelstva výrazně vzrostl i počet dětí, proto byla v roce 1882 postavena nová škola, která měla při svém otevření 112 žáků. Pro srovnání lze uvést, že v dnešní době dochází na základní školu v Budišově nad Budišovkou celkem 137 žáků.

Po druhé světové válce byla většina německého obyvatelstva odsunuta a proběhlo dosídlení lidmi z různých částí České i Slovenské republiky. Po válce došlo k utlumení průmyslové výroby. Budišov nad Budišovkou vlivem nedostatečné infrastruktury a vybudováním hlavního silničního tahu mezi Opavou a Olomoucí přes Moravský Beroun ztratil své významné postavení průmyslového města. Z větších podniků se zachovala pouze tabáková továrna (dnes firma Linaset a.s.). Došlo k opětovnému rozvoji zemědělství v rostlinné i živočišné výrobě. Kromě těchto dvou odvětví místní lidé pracují ve službách, jako drobní řemeslníci, či dojíždějí za prací do okolních měst. Na významu tak nabývá rozvoj turistického ruchu (Moučka, 2015).

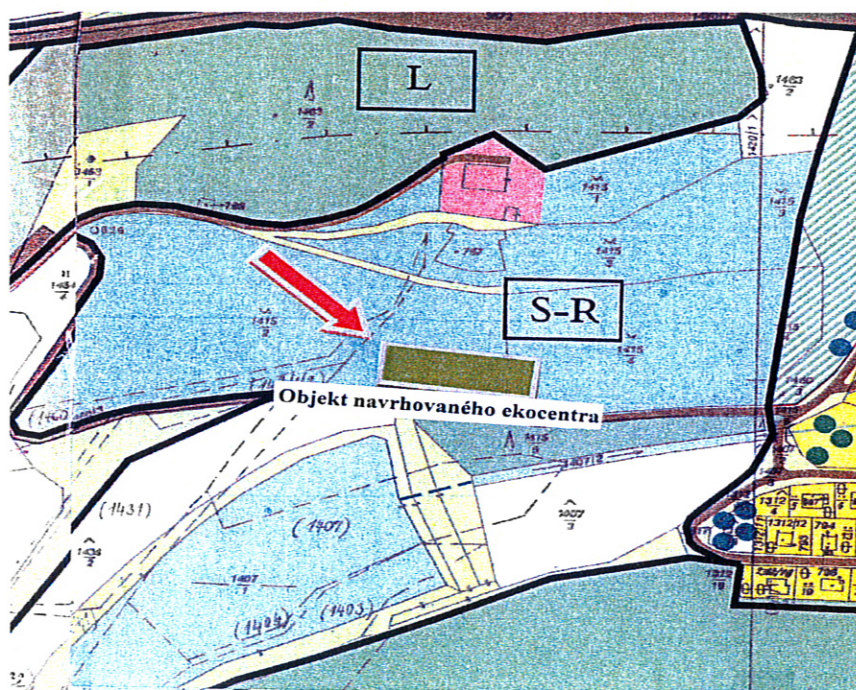
Organizátorem většiny kulturních a společenských akcí je SVČ. Mezi nejvýznamnější kulturní akce posledních let patří obnovená tradice pořádání dvoudenního multižánrového

festivalu **Budišovské Letnice**. Festival byl pořádán městem od roku 1957 nepřetržitě třicet let a patřil mezi největší kulturní akce v rámci kraje i celé republiky. V roce 2011 vedení města na tuto tradici navázalo a v letošním roce proběhl již 38. ročník Budišovských Letnic. Na základě historicky významné těžby břidlice bylo v roce 1996 zřízeno **Muzeum břidlice**. Nachází se v barokním objektu bývalého vodního mlýna, jenž je zároveň národní kulturní památkou. Vnitřní expozice je zaměřena na dokumenty mapující historii těžby břidlice, ukázky břidlicových výrobků, sbírku nerostů a historii města od jeho založení po současnost. V roce 2015 byla vybudována i vnější expozice v podobě geologického parku a interaktivních výukových pomůcek. Je zde umístěna štola s modely netopýrů, břidlicové haldy s typickými zástupci fauny a flóry, ukázky nalezených zkamenělin, kaligrafická dílna a štípárna břidlice, kde si návštěvníci mohou zkusit opracování nerostu původní metodou. Další součástí Muzea břidlice je přírodní expozice v podobě **Naučné břidlicové stezky**. Otevřena byla v roce 2005 a vede okolím města Budišova nad Budišovkou, dále obcemi Svatoňovice a Čermná ve Slezsku. Původní délka trasy byla 33 km, v roce 2015 byla v rámci projektu „Krajina Břidlice“ rozšířena na celkovou délku 50 km a rozčleněna na jednotlivé okruhy – Budišovský, Oldřůvecký, Čermenský, Svatoňovicko-Těchanovický a údolím potoka Horníku. Je schůdná pěšky či na kole. Jednotlivé okruhy jsou koncipovány podle lokalit bývalých břidlicových dolů a lomů. Provází návštěvníky místy historické těžby s mnoha dochovanými artefakty, jeskyněmi, lomy, štolami a vytěženými haldami.

Město Budišov nad Budišovkou náleží k okresu Opava, který zahrnuje 7 měst - kromě samotné Opavy je to Budišov nad Budišovkou, dále Dolní Benešov, Hlučín, Hradec nad Moravicí, Kravaře, Vítkov a 77 obcí. Součástí města Budišova nad Budišovkou jsou místní části Podlesí, Staré Oldřůvky a Guntramovice. K 1. 1. 2017 žilo v Budišově nad Budišovkou 2 906 obyvatel. Během posledních pěti let se projevuje mírná, nicméně stálá tendence poklesu obyvatel. V roce 2010 žilo ve městě 3 065 osob, o tři roky později to bylo 3 014 osob a v roce 2014 už jen 2 994 osob (Statistická ročenka Moravskoslezského kraje, 2016). Tento trend byl zaznamenán v celém Moravskoslezském kraji. Kromě přirozeného úbytku obyvatelstva dochází od roku 1993 k poklesu obyvatel migrací do jiných krajů ČR nebo zahraničí. K úbytku obyvatel migrací dochází mimo jiné vlivem vysoké míry nezaměstnanosti. Nezaměstnanost ve správním obvodu Vítkov, kam spadá i Budišov nad Budišovkou, činila k 31. 12. 2016 12,24 %, což je třetí nejvyšší procento nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji a výrazně zvýšená hodnota oproti celorepublikovému průměru (Statistická ročenka Moravskoslezského kraje, 2016).

4.3 Vymezení lokality pro centrum ekologických aktivit

Pro realizaci centra ekologických aktivit v Budišově nad Budišovkou je navržena lokalita ve stávajícím městském lesoparku. Ten se nachází jihovýchodním směrem od středu města, cca 1 km po silnici III. třídy č. 443 směrem na Podlesí. Lesopark se rozkládá na parcelách č. 4368, 4374, 4383, 4387, 4401, 4408, 4416, 4418, 4437, 4440, 4441, 4445, 4448, vše v k. ú. Budišov nad Budišovkou. Celková rozloha stávající lesoparku činí cca 8 ha. Ze severní strany je oblast lesoparku ohraničena kolejemi železniční tratě, východní část hraničí s přístupovou komunikací - par. č. 4456 v k. ú. Budišov nad Budišovkou. Území je volně přístupné veřejnosti, není oploceno. Dostupnost je zajištěna po zpevněných komunikacích běžnými dopravními prostředky, vhodnými i pro přístup tělesně handicapovaných osob. V platném územním plánu města Budišova nad Budišovkou spadá navrhovaná lokalita pro umístění centra ekologických aktivit částečně do zóny sportu a rekreace, částečně do zóny lesa.

Obr. 1: Vymezení lokality umístění ekocentra v územním plánu (zdroj: Územní plán města Budišov nad Budišovkou, 2002)

ÚZEMNÍ PLÁN MĚSTA BUDIŠOV NAD BUDIŠOVKOU

B.4 FUNKČNÍ ZÓNOVÁNÍ ÚZEMÍ

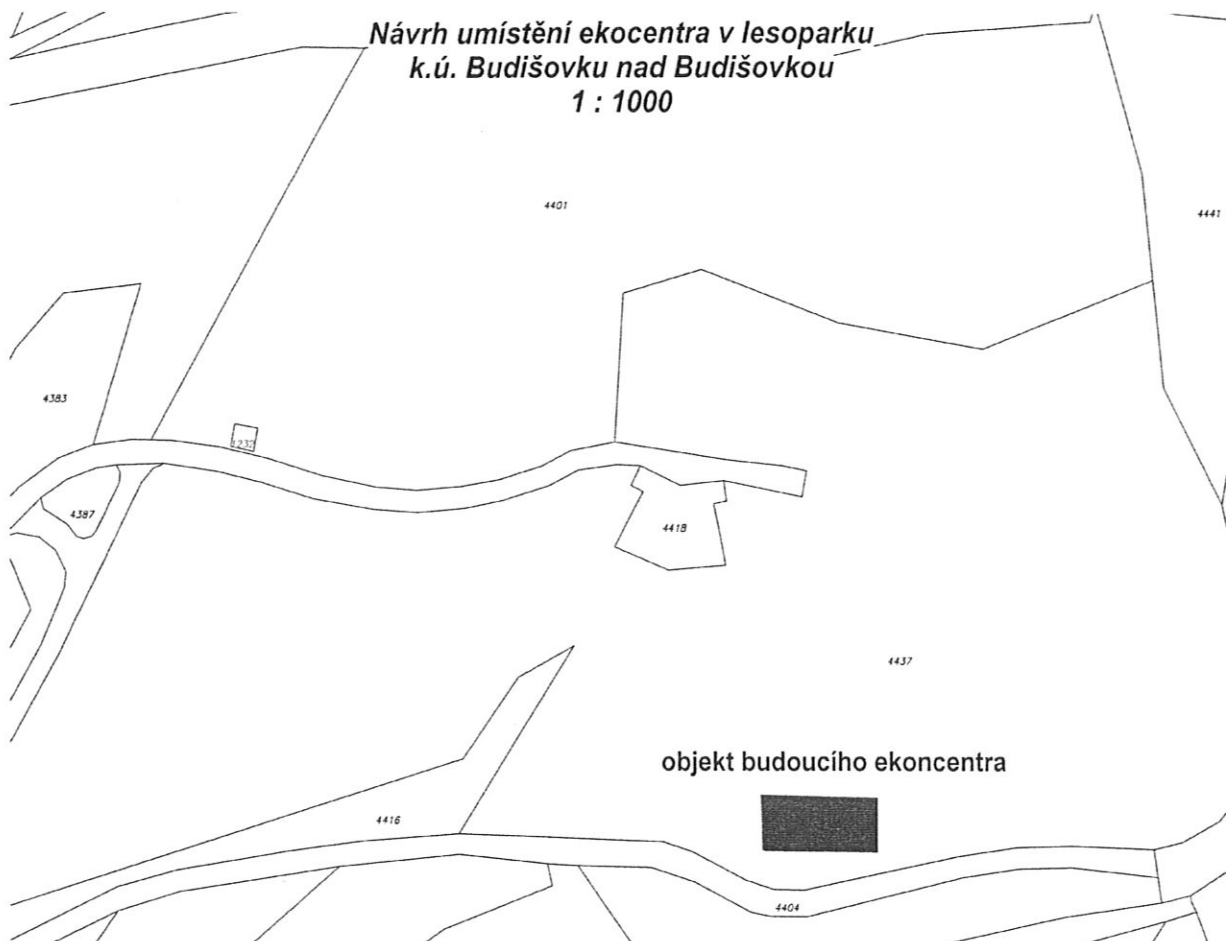
1 : 2 000

ZÓNA URBANIZOVANÁ:			STAV R.2001	NÁVRH DO R.2015	VÝHLED PO R.2015	
C	CENTRÁLNÍ					PLOCHY OSTATNÍ
B	BYDLENÍ					VEŘEJNÁ ZELENĚ
OV _m	OBČANSKÉ VYBAVENOSTI MONOFUNKČNÍ					ZELENĚ ZVLÁŠTNÍHO ÚČELU
B-R	BYDLENÍ A REKREACE					JEDNOTLIVÉ STROMY NEBO ŘADOVÁ VÝSADBA STROMŮ
B-AG	BYDLENÍ A AGROTURISTIKY					LOKÁLNÍ BIOCENTRUM
B-PA	BYDLENÍ A PODNIKATELSKÝCH AKTIVIT					LOKÁLNÍ BIOKORIDOR
BZ	ROZPTÝLENÉ ZÁSTAVBY					VOVNÍ PLOCHY A TOKY
R	REKREACE					SILNICE STÁTNÍ SILNIČNÍ SÍTĚ
S	SPORTU					REKONSTRUKCE SILNIC STÁTNÍ SILNIČNÍ SÍTĚ
Z	ZAHŘÁDKOVÝCH OSAD					MĚSTNÍ KOMUNIKACE
V	VÝROBY					REKONSTRUKCE MĚSTNÍCH KOMUNIKACÍ
PA	PODNIKATELSKÝCH AKTIVIT					ÚČELOVÉ KOMUNIKACE
D	DOPRAVY					REKONSTRUKCE ÚČELOVÝCH KOMUNIKACÍ
ZÓNA NEURBANIZOVANÁ:			STAV R.2001	NÁVRH DO R.2015	VÝHLED PO R.2015	
L	LESŮ					KOMUNIKACE PRO PĚŠÍ- CHODNÍKY
KZ	KRAJINNĚ ZELENĚ					PĚŠÍ STEZKY A PROPOJENÍ
P	ZEMĚDĚLSKY OBHOSPODÁROVANÉ PŮDY					PARKOVACÍ PLOCHY
						GARÁŽE ŘADOVÉ
						DOPRavnÍ PLOCHY
						ŽELEZNIČNÍ TRATĚ JEDNOKOLEJNÁ, NEELEKTRIFIKOVANÁ
						ŽELEZNIČNÍ VLEČKA
						ŽELEZNIČNÍ PŘEJEZD CHRÁNĚNÝ, NECHRÁNĚNÝ
						LYŽÁRSKÝ VLEK
						MOST, LÁVKA PRO PĚŠÍ
						VÝZNAMNĚJŠÍ VEJEZDY PRO NÁKLADNÍ DOPRAVU
						ZASTÁVKY AUTOBUSOVÉ DOPRAVY S PŘÍSTŘEŠKEM, BEZ PŘÍSTŘEŠKŮ PRO CESTUJÍCÍ
						OCHRANNÉ DOPRAVNÍ PÁSMO

Obr. 2: Legenda k územnímu plánu (zdroj: Územní plán města Budišov nad Budišovkou, 2002)

Část pozemků lesoparku je vedena jako trvalý travní porost nebo veřejná zezeň, cca polovina výměry pozemků jako pozemek určený k plnění funkcí lesa. V jižní části areálu lesoparku se nachází umělá vodní nádrž - par. č. 4422 v k. ú. Budišov nad Budišovkou, která je napájena drobným vodním tokem, Rychtářským potokem, jenž ústí do řeky Budišovky. Přímo na vybrané lokalitě pro výstavbu centra ekologických aktivit jsou tak soustředěny ekosystémy lesa, přirozeného vodního toku, umělé vodní nádrže a louky, v blízkém okolí pak ekosystém bývalých dolů a lomů na těžbu břidlice s jedinečnou faunou a flórou.

Umístění samotné stavby ekocentra je navrženo na jižním svahu par. č. 4437 v k. ú. Budišov nad Budišovkou, která je vedena jako ostatní plocha – zezeň, a nachází se v bezprostřední blízkosti zpevněné přístupové cesty na par. č. 4404 v k. ú. Budišov nad Budišovkou. K tomuto místu jsou v současné době přivedeny inženýrské sítě – vedení elektřiny a vodovodní přípojka. Kanalizace bude řešena výstavbou ekologické kořenové čistíčky odpadních vod.

Obr. 3: Vymezení lokality v katastrální mapě (zdroj: MYSIS města Budišov nad Budišovkou, 2017)

Parcela je v platném územním plánu města zahrnuta do zóny sportu a rekreace, současné regulativy novou výstavbu na této parcele neumožňují. Vzhledem k právě probíhající tvorbě nového územního plánu, jehož pořízení bylo schváleno zastupitelstvem města dne 11. 2. 2015 (usnesení č. 8b) byl do *Zadání nového územního plánu města Budišova nad Budišovkou* zahrnut požadavek na prověření změny v zastavitelné ploše území pro výstavbu ekocentra na par. č. 4437 v k. ú. Budišov nad Budišovkou (písm. H, bod č. 16). Toto Zadání bylo zastupitelstvem města schváleno dne 16. 12. 2015 (usnesení č. 8).

5 Analýza středisek v okolí

Pro optimální navržení realizace a rozsahu činností centra ekologických aktivit byla provedena analýza nejbližších, případně nejvýznamnějších subjektů environmentální výchovy v Moravskoslezském kraji. Tento vzorek zahrnuje sedm center ekologické výchovy, konkrétně jsou to Hájenka z. s. Kopřivnice, spolek Rozchodník, z. s. Ostrava, ZO ČSOP Nový Jičín a Dům přírody Poodří, SEV Krnov, Natura Opava Czech Republic z. s., URSUS Zážitkové centrum Dolní Lomná, z. s. a ACTAEA – společnost pro přírodu a krajinu Karlovice. Jednotlivá centra se od sebe liší svým zaměřením, rozsahem nabídky ekologických výukových programů, šířkou své působnosti i právní formou.

Specifické zaměření vzhledem k lokalitě a bezprostřední blízkosti chráněných krajinných oblastí (dále jen CHKO) mají z vybraných ekocenter především Dům přírody Poodří, ACTAEA – společnost pro přírodu a krajinu a URSUS Zážitkové centrum Dolní Lomná. **Dům přírody Poodří**, dříve Centrum ekologické výchovy Aquila, se nachází v areálu Záchranné stanice v Bartošovicích na Novojičínsku. Je součástí ZO ČSOP, nejpočetnější nevládní organizace v ČR, která sdružuje zájemce o ochranu přírody. Během posledních pěti let středisko významně rozšířilo vnitřní i vnější expozice a nabídku ekologických výukových programů pro školy i veřejnost. V současné době se středisko skládá ze tří částí: 1) vnitřní expozice věnované krajině Poodří s diorámaty, interaktivními panely, mapami a fotogalerií. Součástí vnitřních prostor je také víceúčelový sál pro pořádání přednášek a vnitřních programů EVVO; 2) vnější geologické expozice s modelem toku řeky Odry od pramene přes meandry k tůním se stojatou vodou. Součástí jsou i koryta s protékající vodou a „Živá zahrada“ s názornými úkryty pro mnoho druhů živočichů - ježky, včely, čmeláky, ptáky aj.; 3) vnější expozice živých zvířat, zahrnující více než 30 druhů živočichů (především ptáků). Z rozhovoru se zástupcem vedoucího návštěvnického centra – a zároveň hlavním organizátorem ekologických výukových programů - vyplynulo, že tato expozice je všeobecně nejoblíbenější napříč všemi ročníky základních škol a také nejnavštěvovanější, a to i školami ze vzdáleného okolí. Dům přírody Poodří je vzhledem k provázanosti se Záchrannou stanicí orientován větší měrou na poznávání a ochranu volně žijících živočichů, čemuž přizpůsobil i své výukové programy – např. „Ptáci na poli, v lese, u vody“, „Od vajíčka k mláděti“, „Šelmy – malé i velké“, „Člověk a zvíře“ (Dům přírody Poodří, 2017). Terénní exkurze probíhají v CHKO Poodří. Exkurze i EVP jsou určeny pro žáky MŠ, ZŠ, SŠ i širokou veřejnost. **ACTAEA – společnost pro přírodu a krajinu** byla založena jako občanský spolek, dnes „zapsaný spolek“, v roce 2002, s cílem propagace přírodního a

kulturního dědictví především v oblasti Jeseníků. Na seminářích, setkáních a veřejných projednáváních s laickou i odbornou veřejností informuje o problematice ochrany přírody, přibližuje také činnost Správy CHKO Jeseníky. Společně se Správou buduje nové naučné stezky. Organizuje pro školy i veřejnost terénní exkurze s průvodcem do CHKO Jeseníky. Mezi další hlavní činnosti společnosti patří EVP, včetně pobytových, pro žáky základních a středních škol, kdy je kombinována dopolední výuka v učebně s odpoledními vycházkami a exkurzemi. Programy jsou z větší části přizpůsobeny lokalitě – např. „*Horská řeka Opava*“, „*Lesní království*“, „*Děd Praděd a jeseničtí skřítki*“ (ACTAEA, 2017). **URSUS Zážitekové centrum Dolní Lomná**, taktéž založeno jako občanský spolek, se nachází poblíž hranic se Slovenskou republikou, přímo v CHKO Beskydy. Nabízí velké množství tematicky zaměřených vzdělávacích programů pro všechny věkové kategorie dětí. V zimním období probíhají programy, např. „*Medvědi*“, „*Les a prales*“, „*Příroda v zimě*“, v interiéru centra, kde se nachází i tři výukové expozice, přednáškový sál a informační středisko CHKO Beskydy. V letních měsících centrum pořádá zážitkové výukové programy v terénu, zaměřené přímo na přírodu a krajinu CHKO Beskydy - např. „*Svět živočichů a rostlin Beskyd*“, „*Medvěd – král šelem Karpat*“, „*Modrý ráj Beskyd*“, „*Byliny Beskyd*“. Mimo školní vzdělávací akce se v Zážitekovém centru pravidelně pořádá množství přednášek, videoprojekcí a osvětových programů pro širokou veřejnost (URSUS, 2017). S přihlédnutím k výrazně specifickému zaměření tří výše uvedených ekocenter není pravděpodobné, že by vznik ekocentra v Budišově nad Budišovkou představoval větší konkurenční problém a riziko nabídky stejných výukových programů je takřka nulové.

Nejbližším středisko ekologické výchovy, z hlediska dojezdové vzdálenosti do 30 km od zvolené lokality, je nezisková organizace **Natura Opava**. Činnost zahájila již v roce 1992 a kromě široké nabídky EVP se aktivně angažuje v poradenství a ochraně přírody a krajiny. Své aktivity dělí do tří úrovní – „*Poznávej okolí své školy*“, „*Poznávej okolí svého města, obce*“ a „*Poznávej evropské přírodní a kulturní dědictví*“. V rámci první úrovně připravuje pro žáky základních škol v Opavě výukové programy přímo v učebnách, nebo v terénu v městských parcích a na naučných stezkách v blízkém okolí škol. Z rozhovoru se zástupcem Naturey Opava vyplynulo, že v rámci EVVO upřednostňují užší a dlouhodobější spolupráci se třemi až čtyřmi školami, kdy žáci jednotlivých ročníků absolvují v každém školním roce více na sebe navazujících výukových programů, než pokrytí většího množství základních a středních škol s jednorázovou účastí na některém z EVP. Naplňování cílů EVVO – tedy dosažení změn v myšlení a jednání jednotlivců v jejich postoji k přírodě a krajině, ve změně životního stylu – vidí především v trvalejším působení na konkrétní cílovou skupinu formou

rozmanitých výukových programů, pořádaných po celý rok. V druhé úrovni pořádá Natura Opava pro žáky základních a středních škol a širokou veřejnost odborné přednášky, dále exkurze do chráněných a přírodovědně zajímavých míst v okolí Opavy s externími spolupracovníky - odborníky na botaniku, geologii, zoologii, ornitologii apod. Mezi vyhledávané a oblíbené exkurze patří např. „Ptačí zpěv na Palhanci“, „Kvetoucí dřeviny v opavských parcích“ a „Za barvami podzimu k raduňským rybníkům“. V rámci nejširší úrovně poznávání evropského přírodního a kulturního bohatství organizuje Natura Opava přírodovědné a historické expedice do Řecka, Bulharska, Rumunska, Itálie a dalších evropských států. Dlouhodobě probíhá systematický přírodovědný průzkum v Řecku s tamními ochránci přírody. Od roku 2000 se uskutečňuje mezinárodní setkávání mladých ekologů v řeckém městě Preveza (Natura Opava, 2017). Významnou součástí aktivit Natury Opava je vydávání přírodopisných a naučných publikací, např. *Voda v krajině Opavska*, *Chráněná území Opavska*, *Životní prostředí na Opavsku*, dále pak tvorba pomůcek a vybavení pro oblast environmentálního vzdělávání. Vzhledem k tomu, že je Natura Opava nezisková organizace, její příjmy tvoří získané dotace, dary, finanční podpora statutárního města Opavy, případně Moravskoslezského kraje a především příjmy ze zahraničních expedic, které představují jeden ze základních pilířů činnosti organizace. Proto se v blízké budoucnosti dle vyjádření zástupce střediska neplánuje rozšíření její působnosti v rámci EVVO na jiná školská zařízení mimo město Opavu. Možnost realizace ekocentra v Budišově nad Budišovkou hodnotí zástupce Natury Opava v rozhovoru kladně, vidí v návrhu vhodnou příležitost jak zapojit do ekologických výchovných programů více školských zařízení na Opavsku, a případnou budoucí spolupráci mezi ekocentry vítá.

Druhým nejbližším střediskem ve vzdálenosti 43 km od zvolené lokality je Středisko ekologické výchovy zřízené v roce 1995 při Městském informačním a kulturním středisku jako příspěvková organizace města Krnova. **SEV Krnov** zajišťuje EVP a soutěže pro místní základní školy přímo v učebnách škol nebo v jejich blízkém okolí, případně v oblasti přírodní památky Staré hliniště. Podílí se na osvětových akcích zaměřených na veřejnost, např. Den Země (SEV Krnov, 2017). Při středisku bylo zřízeno environmentální poradenské centrum pro občany. I toto středisko je spíše úzce zaměřené na spolupráci s několika spádovými školami a není pravděpodobné rozšíření aktivit EVVO až do oblasti Budišovska a okolí.

Posledními ekocentry, zahrnutými do analýzy pro potřeby bakalářské práce, jsou Hájenka z. s. Kopřivnice a Rozchodník, z. s. Ostrava. Obě tato centra jsou již v delší dojezdové vzdálenosti od vybrané lokality, což pro vedení místních základních škol představuje možnou překážku. Školní výukové programy obou center bývají díky jejich

vysoké úrovni obsazeny na dlouhou dobu dopředu. S přihlédnutím k množství školských zařízení v oblasti Ostravska a Kopřivnice, nevnímá autorka existenci těchto středisek jako riziko konkurence, ale jako příklady dobré praxe fungujícího střediska ekologické výchovy, plnící prioritní cíle EVVO.

Středisko ekologické výchovy Hájenka z. s. bylo založeno v roce 1997. Prvotní myšlenkou na založení spolku byla snaha dobrovolníků o záchranu cenné přírodní lokality vápencových skalních stepí ve Štramberku. V současné době patří k základním pilířům činnosti centra realizace školních EVP a to jak vnitřních, tak terénních. Středisko připravuje programy pro žáky mateřských i základních škol, přičemž svým obsahem doplňují vzdělávací oblasti RVP pro předškolní i základní vzdělávání. Mezi oblíbené terénní programy pro mateřské školy patří např. „*Česílkovo putování*“, mezi žáky základních škol je velmi oblíbené „*Putování lesem*“ a „*Za krásami Štramberského krasu*“ (Hájenka, 2017). Dále je střediskem organizováno vzdělávání pedagogických pracovníků. Hájenka z. s. je jako jediná v Moravskoslezském kraji členem SSEV Pavučina.

Spolek **Rozhodník, z. s.** datuje svou činnost od roku 2012. Mezi jeho základní cíle patří EVVO pro žáky mateřských a základních škol a studentů středních škol, osvětová činnost pro veřejnost, rozvoj místní komunity a občanských aktivit, podpora regionálního patriotismu, rozvoj aktivní účast na ochraně životního prostředí a kulturní, sportovní a zájmové aktivity pro děti i dospělé (Výroční zpráva, 2015). V roce 2015 získal spolek status pozorovatele SSEV Pavučina. Dále je spolek Rozhodník krajským koordinátorem pro Moravskoslezský kraj mezinárodního vzdělávacího programu *Ekoškola*. Aktuálně nabízí centrum osm terénních programů v okolí Ostravy, z nichž nejčastěji žádané jsou „*Halda Ema – od karbonu po zelený ostrov*“ a program „*U Vody*“. Přímo ve školských zařízeních je realizováno osmnáct výukových programů, z toho sedm je vhodných pro mateřské školy a žáky 1. - 2. třídy základní školy, ostatní jsou určeny pro žáky 3. – 9. tříd základní školy, z toho dva - „*Ekostopa*“ a „*RRR – Be greeny*“ - i pro studenty středních škol. (Rozhodník, 2017). V rozsahu činností a vysoké kvalitě EVP ekocenter Hájenka z. s. a Rozhodník, z. s. vidí autorka možnost vhodné inspirace a čerpání praktických zkušeností při vlastní realizaci ekocentra v Budišově nad Budišovkou.

6 Návrh realizace centra ekologických aktivit

6.1 Návrh stavebního řešení

Z ekologického hlediska je vhodné, aby objekt ekocentra, umístěný v jižní části par. č. 4437 v k. ú. Budišov nad Budišovkou, splňoval nároky na maximální energetickou úspornost a při stavbě bylo využito co nejvíce přírodních materiálů. Jako jedna z vhodných **stavebních technologií** se jeví tzv. „*cordwood*“ metoda – jako český ekvivalent lze uvést „krčková“ metoda, protože jde o stavbu z krátkých polínek či dřevěných špalků spojených pilinovápennou maltou. V oblasti Krkonoš se pařez či špalek označuje slovem „krč“ a stěnám vyskládaným z polínek a špalků se říká krčkové. Veškeré vnější použité materiály jsou u této technologie přírodního původu: vysušené měkké dřevo, malta a piliny, které se sypou doprostřed mezi vnitřní a vnější vrstvu malty jako izolace. Zvnějšku se posléze aplikuje omítka či vápenný nátěr, chránící obnažené části polínek proti vlhkosti. Široká vrstva dřeva a malty ve výsledném zdivu dobře akumuluje teplo, není tedy potřeba žádného polystyrénového zateplovacího systému (Snell, 2005). Metoda „*cordwood*“ je v současnosti vyhledávanou alternativní stavební technologií především v Severní Americe, ale zhruba před 150 lety se takto stavěly domy i na území Čech. Několik staveb se zachovalo na Náchodsku, v Pojizeří a v Krkonoších. Jde o levnější variantu celodřevěných či roubených staveb, protože skládaná polínka nemusí mít stejnou tloušťku či tvar a lze tak upotřebit i jinak stavebně nevhodný, odpadní, dřevěný materiál. Vzhledem k probíhající ekologické katastrofě, chřadnutí smrku na území Severní Moravy, je v současné době dřeva, jako stavebního materiálu, dostatek. Město Budišov nad Budišovkou vlastní více než 800 ha lesů a městská společnost Lesy Budišov nad Budišovkou s.r.o. provozuje vlastní pilu na zpracování dřeva, proto by se při uplatnění této metody výrazně snížily náklady na stavbu objektu ekocentra.

Budova ekocentra je navržena jako jednopodlažní objekt obdélníkového půdorysu o velikosti cca 26 m x 11 m. V objektu se plánuje velká společenská místnost pro pořádání výukových programů v případě zimního období a nepříznivého počasí, sociální a technické zázemí centra, jedna kancelář pro lektory. Plánovanou součástí stavby je zastřešená terasa podél celé délky na severní straně objektu, která bude vybavena dřevěnými stoly a lavicemi a bude sloužit při realizaci programů jako otevřená „přírodní“ učebna. Je navrženo bezbariérové užívání celé stavby. Doporučen je ekologický způsob vytápění, např. solárními panely nebo kotlem na biomasu apod. Plynové vytápění není z technického hlediska možné, k místu realizace stavby není přivedena plynová přípojka. Napojení stavby na dopravní a technickou infrastrukturu je již řešeno v kapitole vymezení lokality pro centrum ekologických aktivit.

Po schválení nového Územního plánu města, se zpracovanou změnou v zastavitelné ploše území pro výstavbu ekocentra na par. č. 4437 v k. ú. Budišov nad Budišovkou, bude záměr na zřízení centra, včetně jeho přiřčení k SVČ, předložen ke schválení zastupitelstvu města. Poté bude možné zadat zpracování projektové dokumentace specializované projekční firmě. Na základě zhotovené projektové dokumentace, předložené společně se stanovisky vlastníků jednotlivých inženýrských sítí, zahájí příslušný stavební úřad správní řízení pro společné územní a stavební řízení (dále jen společné řízení) dle § 94a Zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu. Věcnou a místní příslušnost správního orgánu pro vedení společného řízení upravuje Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. V tomto případě je věcně a místně příslušným stavební úřad v Budišově nad Budišovkou. Zpracování konkrétní projektové dokumentace ani podrobnější architektonicko-stavební řešení objektu nejsou předmětem této bakalářské práce.

Obr. 4: Vzor stavební technologie „cordwood“ (zdroj: <https://cordwoodconstruction.wordpress.com/2017/05/16/cordwood-cottage-garden-shed-recycled/>)

6.2 Právní forma a způsob financování

Jako nejvhodnější právní forma navrhovaného centra ekologických aktivit se autorce jeví přiřčení ke stávajícímu **Středisku volného času Budišov nad Budišovkou příspěvkové organizaci** (SVČ). Důvody pro tuto volbu jsou následující:

- Příspěvková organizace je zřizována za účelem plnění úkolů ve veřejném zájmu, oblast EVVO tuto podmínku splňuje.
- V současnosti SVČ zajišťuje organizaci pravidelných činností pro děti a mládež formou zájmových kroužků, letních táborů a mimoškolním vzděláváním, dále pořádá akce pro širokou veřejnost, např. kulturní pořady, přednášky, kurzy, zájezdová činnost. EVVO tyto činnosti vhodně doplňuje.
- SVČ provozuje ve svém objektu „Domečku“ celoroční turistickou ubytovnu s kapacitou 31 lůžek, vhodnou pro realizaci pobytových terénních výukových programů. Od navržené lokality centra ekologických aktivit je ubytovna vzdálena 1 km. Součástí objektu je i velký gymnastický sál pro pohybové aktivity a kuchyň s jídelnou. Nabídka terénních pobytových programů je v souladu s cíli a potřebami definovanými v krajské Koncepci EVVO.
- SVČ má ve správě Muzeum břidlice s venkovní geologickou interaktivní expozicí, která je vhodným místem pro terénní výukové programy.
- Je plánována úzká spolupráce s ostatními organizacemi, zřízenými městem – Základní školou, Mateřskou školou, Technickými službami města Budišova nad Budišovkou, p. o., společností Lesy Budišov nad Budišovkou s.r.o.
- Úspora nákladů při provozu v personální oblasti, např. účetnictví příspěvkových organizací je vedeno Finančním a správním odborem zřizovatele, údržbářské a úklidové práce lze zvládnout při stávajícím personálním obsazení SVČ a využitím Technických služeb města Budišova nad Budišovkou, p. o.
- Snadnější čerpání dotací, když je žadatelem město nebo jeho příspěvková organizace.
- Dlouholetá zkušenost s úspěšným čerpáním dotací městem Budišov nad Budišovkou.

Možnost vzniku centra ekologických aktivit a následného přiřčení k SVČ byla konzultována se starostou města a byl vysloven předběžný souhlas se záměrem. Oficiální schválení vzniku a přiřčení centra ekologických aktivit k SVČ, včetně souhlasu s investicí do výstavby objektu, musí schválit zastupitelstvo města svou nadpoloviční většinou. Vzhledem k tomu, že dosud nebyla zpracována podrobná projektová dokumentace stavby s položkovým rozpočtem, nebyl zatím tento návrh k projednání zastupitelstvu města předložen.

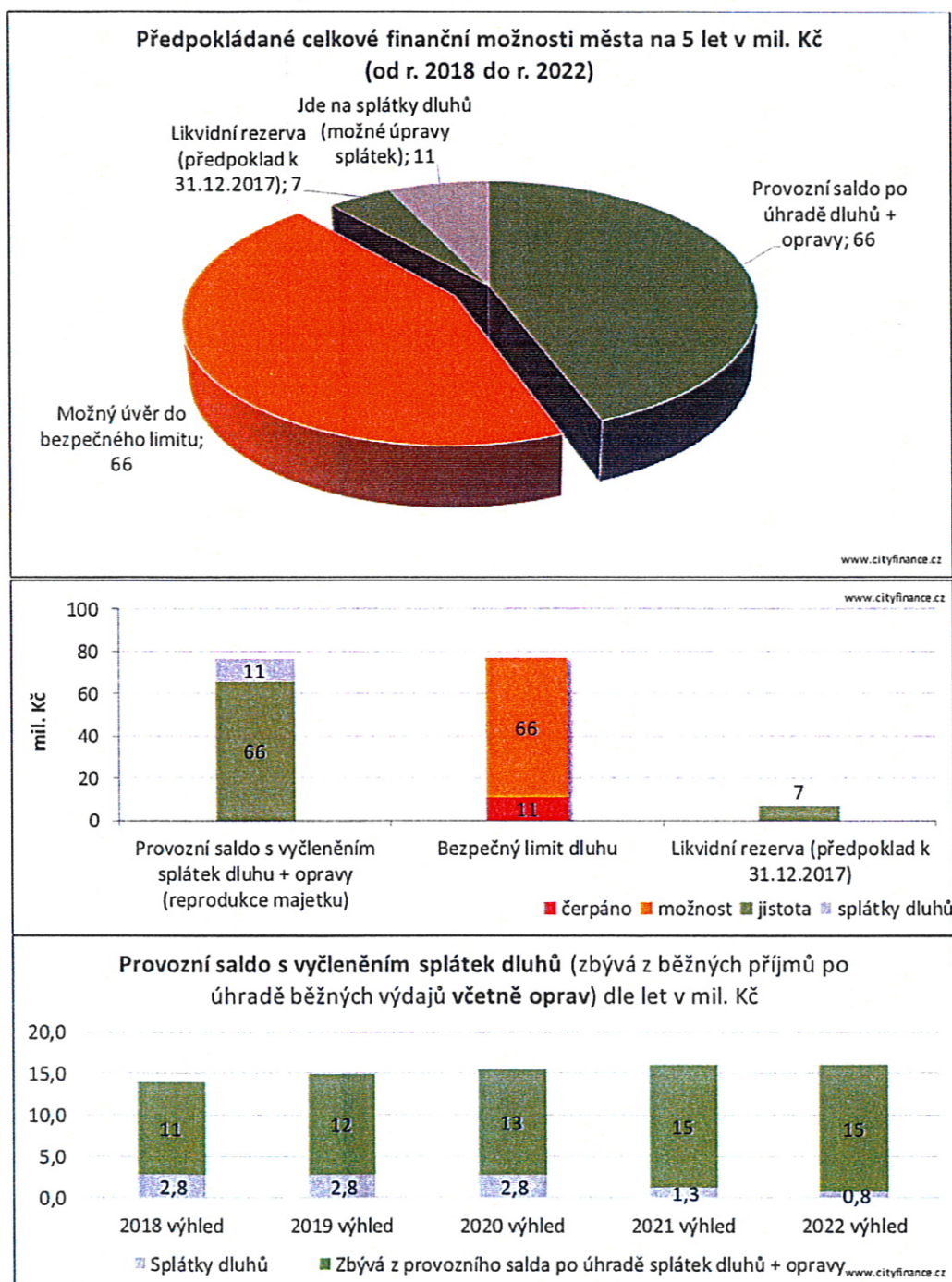
S navrženou právní formou souvisí i způsob financování výstavby a následného provozu centra ekologických aktivit. V případě schválení přiřčení k SVČ, bude **výstavba a**

vybavení objektu financováno z rozpočtu města Budišova nad Budišovkou. V uplynulých pěti letech bylo možné podpořit výstavbu nového centra ekologických aktivit formou dotace z Operačního programu životního prostředí (dále jen OPŽP) - programové období 2007 – 2013. Do aktuálního programového období OPŽP 2014 – 2020 již podpora EVVO zahrnuta nebyla.

Provoz centra ekologických aktivit bude hrazen částečně z **pravidelného příspěvku zřizovatele**, částečně z **příjmů za zrealizované výukové programy**, a v neposlední řadě z **dotací** – krajských, národních i evropských fondů. Město Budišov nad Budišovkou již v minulosti navázalo v rámci Programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika (PPS ČR – Polsko) a Programu přeshraniční spolupráce Slovensko - Česká republika (PPS SR – ČR) vztah s partnerskými městy Mszana v Polsku a Strážavy na Slovensku. V rámci této stávající spolupráce lze čerpat i v novém programovém období 2014 – 2020 dotace z PPS SR – ČR - prioritní osa 2: „Kvalitní životní prostředí - Zachování, ochrana, podpora a rozvoj kulturního a přírodního bohatství“ a z PPS ČR – Polsko - Prioritní osa 2: „Rozvoj potenciálu přírodních a kulturních zdrojů pro podporu zaměstnanosti“. Mezi programy MŽP, financované ze státního rozpočtu a podporující aktivity v oblasti EVVO, patří Národní program Životní prostředí. Každoročně jsou v jeho rámci vyhlašovány výzvy na téma „Národní síť EVVO – podpora denních a pobytových výukových programů a školení“. Výzvy jsou zaměřeny na realizaci EVP, denních i pobytových, pro žáky mateřských, základních a středních škol. Na krajské úrovni je každoročně vyhlašován dotační Program dobrovolných aktivit v oblasti udržitelného rozvoje, dotační titul č. 1: „Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty“. Tento dotační titul je zaměřen na podporu projektů zvyšujících environmentální povědomí obyvatel Moravskoslezského kraje, zejména dětí a mládeže, na podporu činnosti environmentálních nevládních neziskových organizací aj. (Program dobrovolných aktivit v oblasti udržitelného rozvoje, 2016).

Finanční likvidita města Budišova nad Budišovkou a schopnost financovat výstavbu včetně provozu navrhovaného centra ekologických aktivit, je posuzována podle výsledků hospodaření za uplynulé čtyři roky (2013 – 2016). Město hospodařilo s příjmy celkem 272 mil. Kč a výdaji 259 mil. Kč, a byl docílen přebytek 13 mil. Kč, z toho jen ke konci roku 2016 byl zůstatek finančního majetku na účtech města téměř 9 mil. Kč. Dále bylo přihlédnuto k závěru finanční analýzy, zpracované pro město Budišov nad Budišovkou k datu 12. 4. 2017. **Finanční zdraví města** je hodnoceno známkou B+, tedy velmi dobré (Tesař, 2017). Město Budišov nad Budišovkou dle závěru analýzy dostojí svým dosavadním závazkům a bude schopné v letech 2018 – 2022 využít cca 66 mil. Kč vlastních financí. V případě potřeby

může sáhnout k 66 mil. Kč nového investičního úvěru. Analýza dále konstatuje, že ve sledovaném období byl Budišov nad Budišovkou „...značně úspěšný v čerpání dotací a platilo, že více než 2/3 zdrojů na investice zajišťovaly dotace“ (Tesař, 2017, s. 16). Město získalo za poslední čtyři roky příjem 37 mil. Kč z investičních dotací.

Obr. 5: Finanční možnosti města Budišov nad Budišovkou (zdroj: Tesař, 2017)

6.3 Personální zajištění

Koncept centra ekologických aktivit v Budišově nad Budišovkou vychází z potřeby ekonomické úspornosti a zároveň efektivity, která však nebude na úkor kvality poskytovaných služeb. V případě schválení přičlenění centra k příspěvkové organizaci SVČ, odpadá nutnost zajistit personální obsazení pomocných a administrativních pozic typu účetní, úklid, údržba apod. Vedoucí pozici zastřeší současný ředitel SVČ. Vzniknou tedy pouze dvě nová stálá místa **odborných lektorů EVP**. Samozřejmostí lektora je příslušné vzdělání v oboru pedagogiky nebo přírodních věd, výborné komunikační schopnosti a nadšení pro práci v oblasti EVVO. Součástí průběžného vzdělávání bude pravidelná účast lektorů na seminářích pro ekopedagogy a střediska ekologické výchovy v Lipce – školském zařízení pro environmentální vzdělávání v Brně.

U terénních exkurzí s konkrétním tematickým zaměřením budou jako průvodci spolupracovat **externí lektoři** z řad odborníků, botanici, zoologové, geologové, a vysokoškolští studenti s pedagogickým a přírodovědným zaměřením. Vítanou pomocí zde bude přislíbená spolupráce s Naturou Opava, která má za léta působení vybudovanou rozsáhlou síť externích odborných lektorů z různých oborů přírodních věd. Zkušení průvodci jsou často pro návštěvníky tím správným klíčem k procítění a pochopení dané lokality - místa, přírodní zajímavosti, botanického nálezu apod. Nezbytným předpokladem dobrého průvodce je osobní zaujetí a vlastní pohled na věc, které mu dodávají na věrohodnosti. Efektivní metodou, jak komunikovat s posluchačem, je umění vzbudit v něm zvědavost, nacházet souvislosti mezi posluchačem a předmětem výkladu, a odhalovat skryté souvislosti a vazby s okolím (Ptáček, 2014). Výuku lesní pedagogiky předběžně přislíbil bývalý ředitel společnosti Lesy Budišov nad Budišovkou s.r.o. - odborník na problematiku chřadnutí smrku v Moravskoslezském kraji a zastánce šetrného a přirozeného způsobu hospodaření v lesích.

6.4 Rozsah aktivit

Centrum ekologické výchovy v Budišově nad Budišovkou je primárně koncipováno jako výukové zařízení nabízející **EVP v oblasti EVVO pro žáky okolních mateřských a základních škol**, které budou probíhat v bezprostřední blízkosti nebo uvnitř navrženého centra, v areálu městského lesoparku, ve vnější interaktivní geologické expozici Muzea břidlice, případně na terénních exkurzích v okolí Budišova nad Budišovkou. Doplňkově k EVP pro školy bude centrum organizovat terénní exkurze, přednášky, workshopy a zážitkové programy pro širokou veřejnost. Po nasbírání zkušeností s realizací výukových

programů pro děti, je v plánu zařadit do nabídky vzdělávací a motivační programy pro pedagogy a pracovníky ostatních středisek ekologické výchovy. Příklady dobré praxe, ze kterých je možné čerpat při tvorbě EVP a způsob jejich realizace, jsou především spolky Hájenka z. s. a Rozchodník z. s.

Jako první budou s nabídkou EVP osloveny místní Základní škola Budišov nad Budišovkou a Mateřská škola Budišov nad Budišovkou, s jejichž vedením bylo zřízení ekocentra předběžně konzultováno. Základní školu navštěvuje v současné době 137 žáků od prvních do devátých ročníků. Probíhá zde environmentální výchova v rámci průřezových témat RVP ZP s občasnou vycházkou do přírody a jedním ekologickým programem ročně. Ten zajišťují pracovníci Městského úřadu v Budišově nad Budišovkou, obvykle při příležitosti oslav Dne Země. Mateřská škola má již několik let zcela naplněnou kapacitu, tj. 145 dětí v pěti třídách. Díky získané dotaci z OPŽP proběhla v roce 2013 celková rekonstrukce školní zahrady, s cílem vytvořit „Zahradu v přírodním stylu při MŠ v Budišově nad Budišovkou“, s výukovými environmentálními prvky a pomůckami. EVP pro mateřské školy budou tudíž realizovány částečně na zrekonstruované zahradě a zčásti v areálu centra ekologických aktivit, zvláště pak programy zaměřené na ekosystémy lesa, vodního toku a louky. Po dosažení určité úrovně praktických zkušeností s realizací EVP na místní škole, budou s nabídkou jednodenních i pobytových EVP osloveny základní a mateřské školy v nejbližším okolí – Základní škola a Gymnázium ve Vítkově, jež navštěvuje cca 800 žáků, Základní a Mateřská škola Dvorce se 140 žáky, Základní a Mateřská škola Březová s kapacitou 190 žáků a Základní škola Moravský Beroun s 500 žáky. U vybraných škol s aktivním přístupem bude centrum usilovat o spolupráci trvalejšího charakteru, například formou zvýhodněných nabídek za objednání více programů najednou.

Cílové skupiny, na které bude nabídka služeb centra ekologických aktivit zaměřena, lze vymežit takto:

- Děti mateřských škol – ekologická výchova a zvolené EVP musí být pro tuto cílovou skupinu velmi jednoduché a opírající se o zkušenosti, které mohou malé děti snadno pochopit. Pro tuto cílovou skupinu budou nabízeny jednodenní, maximálně tříhodinové EVP, v nenáročném přírodním terénu, např. „*Kdo bydlí v trávě*“, „*Kouzelný les*“.
- Žáci 1. – 5. tříd základní školy - v této věkové skupině se již vyvíjí smysl pro povinnost. EVP by měly být stále velmi názorné a nepříliš složité. Pro tento věk mohou být vhodnými cíly EVP jednoduchá pravidla, která si účastníci mohou osvojit, dodržovat a třeba i vyžadovat v rodině nebo v širším okolí. V nabídce ekocentra pro

žáky této cílové skupiny budou jak jednodenní, tak pobytové – tří nebo pětidenní - programy, např. „*Putování skřítky Permoníka*“. Pobytové programy kombinují kratší EVP v blízkosti centra s delšími terénními exkurzemi, a besedami doplňujícími hlavní téma zvoleného pobytového programu.

- Žáci 6. – 9. tříd základní školy, případně studenti středních škol - u této věkové kategorie účastníků je upřednostňována práce ve skupinách. Lektor by měl zvolit spíše partnerský přístup, přílišné vynucování aktivit může vést k negativním postojům, které se obtížně překonávají. Dospívající hledají své místo ve světě, snadno se nadchnou a jsou ochotni pustit se i do větších projektů (Břicháček, 1998 in Máchal, 2000). Zde je na místě rozvíjet konstruktivní samostatné myšlení a podporovat hledání vlastních řešení zkoumaného problému. Centrum ekologických aktivit bude pro tuto cílovou skupinu nabízet jak jednodenní EVP, např. „*Čtyři elementy*“, tak pobytové vícedenní programy, např. „*Po stopách goniatitů*“, dále besedy a přednášky na související téma.
- Veřejnost – osvětová činnost zaměřená především na dospělou populaci bude probíhat formou odborných přednášek a besed, celodenních terénních exkurzí s odborníky na zajímavé lokality Budišovska, pořádáním dílen tradičních řemesel apod.

6.5 Ekologické výukové programy

Hlavní zásadou, která bude při realizaci EVP v navrhovaném centru ekologických aktivit uplatňována, je **učit o přírodě v přírodě** s maximálním zapojením všech smyslů - hmatu, sluchu, zraku, čichu a chutě. Cíle EVVO budou prostřednictvím EVP dosahovány především formou **prožitku**. Z tohoto důvodu bude co nejvíce výukových programů a simulačních her přizpůsobeno pro realizaci v přírodě, a to téměř za každého počasí. Každá hodina, kterou stráví děti/žáci v přírodě, má smysl. V případě silně nepříznivého počasí bude výuka přesunuta na zastřešenou terasu, nebo do vnitřních prostor ekocentra. Pro období zimních měsíců lektori připraví dva až tři programy pro realizaci ve vnitřních prostorách škol nebo v centru ekologických aktivit. Každý nabízený EVP bude navazovat na příslušný RVP základních a mateřských škol, a bude podporovat rozvoj klíčových kompetencí EVVO.

Centrum ekologických aktivit bude nabízet tři typy EVP:

- **Jednodenní, obvykle tříhodinové, EVP**, které se budou konat dle tematického zaměření a věku cílové skupiny buď v prostoru lesoparku – např. „*Voda, základ života*“, „*Les a jeho tajemství*“, u objektu centra ekologických aktivit – např. „*Čtyři*

elementy“, v geologickém parku Muzea břidlice - např. „*Naši známí netopýři*“ nebo v přírodní zahradě při mateřské škole Budišov nad Budišovkou – např. „*Tiše, tiše, ježek spí*“. V případě velmi nepříznivého počasí bude možné vybrané EVP přesunout do objektu centra ekologických aktivit.

- **Pobytové vícedenní terénní programy** kombinují vnitřní/venkovní krátké programy s terénními exkurzemi do okolí, včetně nočních projektů - např. „*Hlasy našich sov*“, „*Žabí orchestry*“, „*Noční obloha – v zimě, v létě*“. Pobytové programy budou nabízeny ve dvou variantách: třídní a pětidenní, s využitím ubytování v turistické ubytovně SVČ, vzdálené od centra ekologických aktivit 1 km.
- **Celodenní terénní exkurze s odbornými průvodci** do unikátní břidlicové oblasti Budišovska, která nabízí putování po Naučné břidlicové stezce za netopýry ve starých důlních dílech, za obojživelníky u Čermenského mlýna, specifickou flórou a faunou opuštěných břidlicových lomů, na haldy vytěžené břidlice s paleontologickými nálezy, za poznáním na Meteorologickou stanici na Červené hoře nebo do kráteru po sopce s čedičovými vyvělinami tamtéž.

Připravované výukové programy a hry odpovídají převážně interpretivistickému typu environmentální výchovy, protože kladou důraz na učení formou prožitku v přírodě. Prožitek lze dle Máchala (2000) definovat jako zážitek, který má trvalejší dopad na dětskou duši i rozum, a to v kladném, případně i záporném, slova smyslu. Lektor nehraje vedoucí roli, jeho úkol je klást dětem otázky, vhodně, ale nenásilně, vývoj hry/programu usměrňovat a probouzet v posluchačích zájem o dané téma. K požadovaným výstupům by mělo dojít formou diskuze a samostatného myšlení. Vhodně zvolená interpretace dokáže odhalit hlubší smysl zkoumaného problému. Dle Tildenových zásad musí dobrá interpretace nalézt vztah mezi předkládanou informací a posluchačem, jeho osobností nebo životní zkušeností. Interpretace není pouze o předávání informací, ale o nalézání hlubšího smyslu dané skutečnosti a jejího uvedení v kontextu širších souvislostí. Měla by obsahovat klíčové sdělení, podané snadno pochopitelnou formou a vyvolat v posluchačích příjemné pocity (Medek, 2014). Část výukových programů na téma „*Život v lese*“ bude zahrnuta do lesní pedagogiky, která se řadí spíše k pozitivistickému směru. Prožitek a přímý kontakt s přírodou je zde zachován, ale lektor vystupuje ve vedoucí roli a vhodnými prostředky, jako jsou nepřilíživá odborná mluva, vtip, nadhled, probuzení zvědavosti a osobní přístup, předává požadované znalosti posluchačům. U pobytových vícedenních programů, kdy dochází k intenzivnějšímu stmelení kolektivu, lze navíc zapojit prvky hlubinně ekologické výchovy formou tvořivých

dílen - např. výroba dřevěné lžice dlátkem, šperků z přírodnin, misek z pálené hlíny, pečení chleba, pořádáním původních pohanských rituálů - např. oslava Slunovratu, intenzivním prožitkem v kontaktu s přírodou - např. bosá chůze v ranní rose, pozorování východu slunce.

Součástí realizace EVP je následné hodnocení kvality prezentovaného programu – evaluace. Hodnotí se, zda EVP naplnil předpokládané cíle EVVO. Evaluace může probíhat třemi způsoby: 1) hodnocením programu odborníkem, 2) autoevaluací – sebehodnocení samotným lektorem, který reflektuje právě dokončený program a následně v něm provádí takové změny, aby příště lépe vyhovoval potřebám posluchačů, 3) třetí osobou – formou dotazníku, který vyplní účastníci programu nebo nezávislé osoby, která je přítomna v průběhu programu v rámci tzv. náslechu (Jančaříková, 2016).

6.6 Návrh didaktického materiálu

Struktura návrhu EVP vychází z postupu dle Činčery (2005). Obsah a průběh hry je vlastní námět autorky, zpracovaný na základě osobních zkušeností s pořádáním ekologických programů na místní mateřské a základní škole při příležitosti oslav Dne Země.

Název EVP: *Čtyři elementy*

Cíl: Pochopit důležitost čtyř základních elementů, které tvoří život na planetě Zemi – atmosféry, hydrosféry, pedosféry a biosféry, uvědomit si jejich nepostradatelnost v životě každého člověka, vyvolat diskuzi nad možnostmi ochrany každé ze složek z pozice jednotlivce, zamyslet se nad tím, jak se jednotlivé elementy ovlivňují navzájem, „osahat si“ a prožít každou z těchto čtyř složek.

Věk účastníků: program je připraven ve třech variantách dle věku účastníků - 1. - 2. třída základní školy, 3. – 6. třída základní školy, 7. – 9. třída základní školy

Počet účastníků: 15 – 30 max.

Doba trvání: 180 minut

Potřeby: bloky, psací potřeby, 40 ks laminovaných karet, fotek, jednotlivých elementů - 10 pro každý element, nabarvené drobné kameny v bílé, modré, hnědé a zelené barvě. Čtyři barevné nádoby na kameny - bílá, modrá, hnědá, zelená.

Místo: areál přírodního lesoparku u centra ekologických aktivit v Budišově nad Budišovkou

Průběh:

1. Účastníci se rozdělí do čtyř skupin, nejlépe náhodným losem. Každá skupina má přidělen jeden ze čtyř elementů a má svou barvu: atmosféra/vzduch - barva bílá, hydrosféra/voda - barva modrá, pedosféra/půda - barva hnědá, biosféra/fauna, flóra,

- lidé - barva zelená. Organizátor se ujistí, zda zástupci všech skupin chápou, co názvy elementů znamenají a co vše pod ně lze zařadit. V průběhu celé hry platí, že za každou správně splněnou část úkolu obdrží skupina kámen odpovídající barvě skupiny.
2. Ve vymezeném okruhu, velikost je zvolena dle věku účastníků, bylo předem rozmístěno 40 karet zobrazujících jednotlivé elementy, a to buď v jejich přirozené a nezníčené podobě, nebo poškozené či znehodnocené - např. hydrosféra: čistý horský potok/špinavá řeka s vyústěním továrních splašků. Všechny čtyři skupiny naráz se rozeběhnou do vymezeného prostoru a pokusí se během 15 minut najít všech deset karet „svého“ elementu.
 3. Na předem určeném místě se po uplynutí stanovené doby všichni účastníci sejdou a dále pracují v rámci svých skupin. Nyní lektor požádá účastníky, aby každá skupina rozdělila své sesbírané karty na dvě hromádky – první, kde je zobrazený element v přirozené/nepoškozené podobě, a druhou zobrazující různé stupně poškození či devastace elementu.
 4. Nyní dostane každá skupina úkol prohlédnout si dobře karty zobrazující zničenou přírodu a do připravených bloků zkusí během 15 minut napsat původce a příčinu poškození. Pokud budou odpovědi alespoň zčásti správné, bude opět každá skupina odměněna kamenem příslušné barvy.
 5. Dalším úkolem jednotlivých skupin bude najít co nejvíce možností, jak může jednotlivec ve svém každodenním životě přispět k omezení znečišťování „jeho“ elementu. Lektor skupiny obchází a v případě potřeby lehce koriguje a snaží se účastníky nepřímou cestou navést k dalším možnostem, které nejsou na první pohled tak zřejmé, např. šetření s vodou lze ovlivnit nejen přímo spotřebou v domácnosti, ale i omezením nákupu zbytečných věcí, při jejichž výrobě se také spotřebovává velké množství pitné vody. Po uplynutí 15 minut se návrhy přečtou nahlas a vede se diskuze napříč skupinami, zda navržené opatření může být účinné, případně jak moc.
 6. Lektor nyní rozproudí diskuzi, do které se zapojují účastníci ze všech skupin, k čemu vlastně je na planetě Zemi potřebná ta která složka - voda, vzduch, půda, rostliny a živočichové, a jak konkrétně se dotýká běžného života účastníků.
 7. Poslední diskuzní úkol bude mezi jednotlivými skupinami. Během určeného času, opět zhruba 15 minut, musí ve vzájemné spolupráci účastníci vymyslet a zapsat minimálně pět příkladů, jak se elementy mezi sebou vzájemně ovlivňují a nemohou fungovat odděleně, např. voda a biosféra – kácením lesů na holiny se snižuje schopnost

- zadržovat vodu v krajině, voda a atmosféra – znečištěným ovzduším se v podobě kyselých dešťů mění chemické složení vody apod.
8. Další část programu je zaměřena na procítění a „osahání“ si jednotlivých elementů. Spočítají se získané kameny, a který element bude zastoupen největším počtem kamenů, ten je vybrán k bližšímu prozkoumání a procítění. Všichni účastníci, nyní již bez zařazení do skupin, dostanou úkol najít vybraný element v rámci areálu lesoparku v jeho různých podobách, např. voda – přírodní potok nebo umělá vodní nádrž, rosa v trávě, kapky po dešti; vzduch – vítr foukající na kopci; půda – bláto u vody, skála, hlína pod trávou; rostliny – keře, stromy, květiny, živočichové – ptáci, hmyz, a společně s lektorem nalezené formy prvku prozkoumají se zapojením co nejvíce smyslů. Výsledné pocity si účastníci zaznamenají – slovy, obrázkem, výtvořem z přírodnin apod.
 9. Na závěr si všichni sednou společně do kruhu poblíž centra ekologických aktivit na dřevěné špalky nebo ploché kameny a navzájem si sdělují, jak procítili vybraný element. Zkušenosti sdělují účastníci dobrovolně, není zde podmínka, aby mluvili povinně všichni. Lektor nakonec položí otázku, co nového si z programu účastníci odnášejí, co je nejvíc zaujalo. To může být podkladem pro případnou evaluaci.

Varianty: Obtížnost jednotlivých úkolů a částí programu bude uzpůsobena dle věkových kategorií účastníků. U nejmladší skupiny, žáků 1. – 2. tříd, je potřeba počítat s větší pomocí lektora, případně asistentů nebo pedagogického dozoru a úkoly vysvětlovat srozumitelnými slovy, pomáhat se zápisem nápadů v čtvrté části hry. Taktéž karty s fotografiemi budou u nejmladší skupiny odlišné, více jednoduché a na první pohled srozumitelné i na úrovni pocitů - líbí/nelíbí. Místo zaznamenání prožitku v závěru programu formou zápisu či obrázku v bloku může nejmladší věková kategorie vytvořit obrázek z přírodnin vyskládanými na zemi pomocí šišek, kamenů, klacíků, mechu a dalších.

U nejstarší kategorie, žáků 7. - 9. tříd, bude ve čtvrté až sedmé části hry lektor pobízet účastníky k hledání vzájemných hlubších souvislostí, nabádat ke kreativnímu myšlení při řešení zadaných úkolů, oceňovat originální nápady a při diskusi vhodně připomínat znalosti, které by již žáci měli mít zažité v rámci výuky příslušných ročníků základní školy.

Návaznost na RVP ZV: Program navazuje na RVP ve vzdělávacích oblastech Člověk a společnost, Člověk a příroda a na průřezové téma Environmentální výchova.

6.7 SWOT analýza

SWOT analýza návrhu realizace centra ekologických aktivit v Budišově n. B.	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Soulad návrhu realizace centra ekologických aktivit s klíčovými krajskými dokumenty "Politika životního prostředí MSK" a aktualizované <i>Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty MSK</i>. • Velmi malý počet subjektů nabízejících služby v oblasti EVVO v rámci Moravskoslezského kraje, tudíž nulová hrozba konkurence. • Vysoká míra úspěšnosti města Budišova nad Budišovkou při čerpání dotací na úrovni krajských, národních i mezinárodních operačních programů. • Současným vedením města přislíbená možnost přiřazení centra ekologických aktivit ke stávající příspěvkové organizaci města SVČ. • Existence vhodné a dostupné lokality pro vybudování nového centra ekologických aktivit. • Velmi dobré finanční zdraví města, schopnost zafinancovat výstavbu ekocentra. • Ochota ke spolupráci napříč organizacemi zřízenými a vlastněnými městem	• Vyřazení dotační podpory EVVO z Operačního programu životního prostředí. • Nestabilní politická situace i na úrovni obce – možné změny ve vedení města. • Nedostatečná pozornost věnovaná oblasti EVVO z řad zastupitelů a občanů, následná neochota podpořit projekt ekocentra. • Finanční náročnost výstavby centra ekologických aktivit. • Velmi malá možnost působit v rámci EVVO na dospělé populaci. • Konkurence konzumního stylu života a z toho vyplývající malá účast veřejnosti na programech EVVO. • Nedostatek financí ve školských zařízeních a z toho vyplývající malá účast škol na programech EVVO.
<i>Příležitosti</i>	<i>Ohrožení</i>
• Využití dotačních programů přeshraniční spolupráce PPS ČR – Polsko 2014 - 2020 a PPS SR – ČR 2014 - 2020. • Navázat aktivní spolupráci se spolkem Natura Opava, sdílení zkušeností a externích lektorů. • Příklady dobré praxe fungujících center ekologické výchovy Hájenka z. s. Kopřivnice a Rozchodník, z. s. Ostrava • Využití nového centra ekologických aktivit pro zvýšení kvality výuky EVVO na místní základní škole. • V rámci ekologických výukových programů pro školy dostat více dětí do přímého kontaktu s přírodou. • Přiblížit unikátní krajinu břidlice na Budišovsku prostřednictvím zkušených průvodců dětem i široké veřejnosti.	• Dlouhodobá udržitelnost poptávky po nabízených ekologických výukových programech. • Zajištění dostatečně kvalitních a kvalifikovaných lektorů pro centrum ekologických aktivit. • Navýšení ročního příspěvku pro příspěvkovou organizaci SVČ z rozpočtu města – zvýšení provozních výdajů z rozpočtu. • Nedostatečná ochota spolupracovat na zvýšení výuky EVVO ze strany pedagogů. • Obecné negativní vnímání čehokoliv s přívlastkem „ekologický“ ze strany značné části široké veřejnosti.

7 Diskuze

Hlavním důvodem pro současnou podobu environmentální výchovy probíhající převážně pasivní formou přímo v učebnách ve školských zařízeních v Budišově nad Budišovkou a okolních obcích - Vítkově, Březové, Moravském Berouně a Melči, je především větší dojezdová vzdálenost do stávajících středisek ekologické výchovy, případně nedostatečná kapacita těchto středisek, což potvrzuje aktualizovaná *Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Moravskoslezského kraje*, ve které se konstatuje: „*V Moravskoslezském kraji pracuje řada subjektů poskytujících služby EVVO veřejnosti i školám a školským zařízením. Jejich počet je však nedostatečný a rozmístění v kraji nerovnoměrné. Navíc vzhledem k neexistenci terénních pobytových středisek EVVO využívají zejména školy (...) tato zařízení mimo Moravskoslezský kraj, čímž se ztrácí významný regionální prvek a tím i výchovný a vzdělávací aspekt směřující k vytváření vztahu k MS kraji (...) Současně v kraji existují lokality, které nejsou činností subjektů EVVO pokryty. Jedná se především o menší obce, kde veřejnost ovlivňuje jen místní samospráva.*“ (Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Moravskoslezského kraje, 2015).

Tato bakalářská práce řešila návrh realizace centra ekologických aktivit v Budišově nad Budišovkou. Při zpracování konkrétního návrhu bylo přihlíženo k přírodním i společenským poměrům vybrané lokality. Oblast Budišovska se z tohoto pohledu pro navrhovaný záměr jeví velmi vhodným územím. Díky určité geografické izolovanosti oblasti a absenci těžkého průmyslu je zde z větší míry zachován přirozený ráz krajiny, s mnoha unikátními přírodními lokalitami – bývalými lomy, doly a štolami – po těžbě jílovité břidlice. V rámci návrhu realizace ekocentra byla také prověřena možnost výstavby objektu z hlediska územního plánu a dostupné infrastruktury. Areál lesoparku byl pro umístění objektu centra ekologických aktivit zvolen z důvodu atraktivního přírodního prostředí, v němž jsou zastoupeny ekosystémy lesa, přírodní louky, umělé vodní nádrže a přirozeného vodního toku. Lokalita lesoparku splňuje jednu ze základních podmínek EVVO, uskutečňované formou prožitku, a tím je učení se „o přírodě v přírodě“ a osobní kontakt s přírodou a krajinou. Návrh realizace centra včetně rozsahu činností a nabídky EVP je v souladu s tvrzením, že „... *snaha o maximální využívání bezprostředního kontaktu s přírodou, práce s živými přírodninami a přímá pozorování v biotopech se musí stát výraznou dominantou ekologické výchovy.*“ (Máchal, 2000, s. 57).

Závěr

Rozmáhající se konzumní styl života, snižování času aktivně stráveného v přírodě a rozdílný přístup v jednotlivých rodinách k otázkám zdravého životního stylu, vedou děti často k nezájmu o své okolí, přírodu, ochranu životního prostředí, ekologii a globální problémy obecně. Běžným jevem se stává neschopnost dětí i dospělých postavit do vzájemných souvislostí jejich každodenní život a dopad na životní prostředí. Typickým jevem současné doby je odcizování se přírodě. Lorenz (1992) vyzníval, že lidé, kteří se povětšinou obklopují umělými předměty a materiály, ztrácejí schopnost zacházet s živými systémy. Kromě změn v sociálním chování, vede tento jev mimo jiné k nárůstu duševních onemocnění, kriminalitě, rozpadům rodiny apod. Na aktuální problém odcizení člověka od přírody a od odpovědnosti za její současný a příští stav upozorňuje také Máchal (2000).

Jedním z možných řešení těchto problémů je posílení vlivu EVVO, a to především formou prožitku a přímého kontaktu s přírodou a okolím, v němž lidé žijí. Jen při osobním kontaktu s prostředím je možné představit žákům a studentům přírodu a krajinu v osobní rovině a ve vzájemných souvislostech. Získají tak možnost uvědomit si svět jako celek vzájemně propojených interakcí, fungujících na principu příčiny a následku, jehož jsou sami nedílnou součástí. Především z důvodu stále se snižujícího množství přímých zkušeností na jedné straně, proti zprostředkovaným informacím a virtuální realitě na straně druhé, nabývá vztah k místu, v němž žijeme, na stále větší důležitosti (Kulich, 2014). Vhodnými subjekty k zprostředkování přímého kontaktu s přírodou a získání pozitivních osobních prožitků formou EVP jsou právě centra/střediska ekologické výchovy.

Návrh centra ekologických aktivit v Budišově nad Budišovkou byl cílem této bakalářské práce. Dílčím cílem bylo vymezení pojmu, cílů a směrů environmentální výchovy, prostřednictvím které se centra ekologických aktivit snaží dosáhnout požadovaných změn v lidském myšlení a jednání, v postoji člověka k jeho okolí a životnímu prostředí obecně. Dalším dílčím cílem byla charakteristika zvolené lokality z hlediska potenciálu pro realizaci centra ekologických aktivit, včetně analýzy stávajících středisek v Moravskoslezském kraji. Součástí návrhu realizace centra bylo podrobné zpracování jednoho EVP.

Zdroje:

- BARTOŠ, Michal a Irena HRADECKÁ a kol. *Neobyčejnost přirozenosti, Dům-krajina-lidé-Sluňákov 1992-2012*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-2326-5
- CULEK, Martin. *Biogeografické členění České republiky*. Praha: Enigma, 1996. ISBN 80-85368-80-3
- ČINČERA, Jan. *Environmentální výchova: od cílů k prostředkům*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-147-8
- ČINČERA, Jan a Milan CAHA. *Výchova a budoucnost. Hry a techniky o životním prostředí a společnosti*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-099-9
- DEMEK, Jaromír a kol. *Geomorfologie českých zemí*. Praha: ČSAV, 1965.
- DLOUHÁ, Jana a kol. *Vědění a participace. Teoretická východiska environmentálního vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova, 2009. ISBN 978-80-246-1656-8
- FRANK, Miroslav a kol. *Opavsko zblízka*. Opava: AVE, 1996. ISBN 80-902042-0-1
- HORKÁ, Hana. *Ekologická dimenze výchovy a vzdělávání ve škole 21. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3750-4.
- CHLUPÁČ, Ivo a kol. *Geologická minulost České Republiky*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0914-0
- JAKRLOVÁ, Jana a kol. *Ekologický slovník terminologický a výkladový*. Praha: Fortuna, 1999. ISBN 80-7168-644-1
- KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář*. Praha: SLON, 2000. ISBN 80-85850-86-9
- KOTALA, Bohumil. *Historie Břidlicového dolu Staré Oldřůvky*. Budišovský zpravodaj, 2013, č. 2, samostatná příloha.
- KULICH, Jiří. *Místně zakotvené učení na příkladech z programu Škola pro udržitelný život*. In Genius loci při tvorbě environmentálních programů. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4071-2
- KVASNIČKOVÁ, Danuše a kol. *Výchova k péči o životní prostředí*. Praha: Vysoká škola zemědělská, 1984.
- KVASNIČKOVÁ, Danuše a kol. *Environmentální informace a osvěta: manuál k zákonu č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 1998. ISBN 80-7212-048-4

- LESKOVCOVÁ, Martina a kol. *Environmentální výchova v České republice a v EU, systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2012. ISBN 978-80-87472-42-2
- LORENZ, Konrád. *Takzvané zlo*. Praha: Mladá fronta, 1992. ISBN: 80-204-0264-0
- LOSÍK, Jan. *Biologický průzkum a posouzení vlivu na ÚSES*. Olomouc, 2015.
- MÁCHAL, Aleš. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Brno: Rezekvítek, 2000. ISBN 80-902954-0-1
- MACHAR, Ivo a kol. *Vzdělávání v ochraně přírody a krajiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2902-1
- MATĚJČEK, Tomáš. *Ekologická a environmentální výchova*. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti s.r.o., 2007. ISBN 976-80-86034-72-0
- MEDEK, Michal. *Využití metodiky interpretace při přípravě environmentálních programů*. In *Genius loci při tvorbě environmentálních programů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4071-2
- MĚSTSKÝ ÚŘAD VÍTKOV. *Zadání pro zpracování Územního plánu Budišova nad Budišovkou*. Vítkov, 2015.
- MOUČKA, Lumír a kol. *Těžba pokrývačské břidlice na katastru obce Staré Oldřůvky*. Budišovský zpravodaj. 2015, č. 2, samostatná příloha.
- MÜLLEROVÁ, Monika. *Člověk a prostředí. Globální environmentální problémy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2447-7
- PTÁČEK, Ladislav. *Osobně a srdcem, aneb průvodci na cestě poznání*. In *Genius loci při tvorbě environmentálních programů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4071-2
- SNELL, Clarke and Tim CALLAHAN. *Building Green: a complete how-to guide to alternative building methods: earth plaster, straw bale, cordwood, cob, living roofs*. New York: Lark Books, 2005. ISBN: 1-57990-532-3
- SKALÍKOVÁ, Kateřina. *Břidlice v architektuře Budišovska a Vítkovska*. Budišovský zpravodaj. 2013, č. 1, samostatná příloha
- SVĚTOVÁ KOMISE PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A ROZVOJ. *Naše společná budoucnost*. Praha: Academia, 1991. ISBN 80-85368-07-2
- TESARĚ, Luděk. *Střednědobý výhled rozpočtu města Budišova nad Budišovkou s analýzou financí a ratingem*. Praha, 2017.

- TOLASZ, Radim a kol. *Atlas podnebí Česka*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1626-7
- ÚSTAVNÍ ZÁKON č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- ÚSTAVNÍ ZÁKON č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- VLČEK, Vladimír a kol. *Zeměpisný lexikon ČSR: vodní toky a nádrže*. Praha: Academia, 1984.
- ZAHNAŠ, Petr a kol. *Hornická obydlí – Berghausy v Mokřinkách*. Město Budišov nad Budišovským zpravodaj. 2014, č. 1, samostatná příloha.
- ZÁKON č. 17/1992 Sb., Zákon o životním prostředí
- ZÁKON č. 114/1992 Sb., Zákon o ochraně přírody a krajiny
- ZÁKON č. 123/1998 Sb., Zákon o právu na informace o životním prostředí
- ZÁKON č. 183/2006 Sb., Zákon o územním plánování a stavebním řádu
- ZÁKON č. 500/2004 Sb., Zákon správní řád

Internetové zdroje

- ACTAEA [online]. [citace 2017-05-15]. Dostupné z: <<http://www.ekopobytykarlovice.cz/clanky/programy/>>
- BROUKALOVÁ, Lenka a Miroslav NOVÁK. *Cíle a indikátory pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu v České Republice*. [online], In *Envigogika*, 2011 [citace 2016-08-29]. ISSN 1802-3061. Dostupné z: <<https://envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/66/70>>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Moravskoslezského kraje – 2016* [online]. [citace 2017-05-15]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-moravskoslezskeho-kraje-2016>>
- DŮM PŘÍRODY POODŘÍ [online]. [citace 2017-05-16]. Dostupné z: <<http://csopnj.cz/navstivte-nas/nabidka-ekovychovných-programu/>>
- HÁJENKA [online]. [citace 2017-05-16]. Dostupné z: <<http://hajenka.koprivnice.org/ekologicka-vychova/>>
- JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Základy ekologie a problematiky životního prostředí pro pedagogy* [online]. Enwiki [citace 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.enwiki.cz/wiki/Z%C3%A1klady_ekologie_a_problematiky_%C5%BEivotn%C3%ADho_prost%C5%99ed%C3%AD_pro_pedagogy>

- KULICH, Jiří. *Celoživotní vzdělávání ve vztahu k životnímu prostředí*. [online]. Cenia. [citace 2016-05-06]. Dostupné z: <[http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFGSJ1VT/\\$FILE/V%C3%BDvoj%20EVVO%20pro%20roce%201989.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGSJ1VT/$FILE/V%C3%BDvoj%20EVVO%20pro%20roce%201989.pdf)>
- MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Aktualizace Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) Moravskoslezského kraje 2015*. [online]. [citace 2017-05-02]. Dostupné z: <http://www.msk.cz/assets/temata/koncepce/aktualizovana-koncepce-evvo-msk_1.pdf>
- MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Moravskoslezského kraje 2015*. [online]. [citace 2017-05-02]. Dostupné z: <<http://iszp.kr-moravskoslezsky.cz/cz/temata/koncepce/koncepce-environmentalniho-vzdelavani--vychovy-a-osvety-moravskoslezskeho-kraje-9/>>
- MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. *Program podpora dobrovolných aktivit v oblasti udržitelného rozvoje*. [online]. [citace 2017-05-02]. Dostupné z: <http://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/podminky-dotacniho-programu-program-dobrovolnych-aktivit-v-oblasti-udrzitelneho-rozvoje-60320/>
- MŽP. *Ekocentra v České republice*. [online]. [citace 2017-05-02]. Dostupné z: <<http://www.ekocentra.cz/moravskoslezsky-kraj/>>
- MŽP. *Environmentální politika a nástroje*. [online]. [citace 2017-05-02]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/environmentalni_vzdelavani_poradenstvi>
- MŽP. *Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016 –2025*. [online]. [citace 2017-05-02]. Dostupné z: <[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025/\\$FILE/OFDN-SP_EVVO_EP_%202016_2025-20160725.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025/$FILE/OFDN-SP_EVVO_EP_%202016_2025-20160725.pdf)>
- NATURA OPAVA [online]. [citace 2017-05-16]. Dostupné z: <<http://www.natura-opava.org/opavsko/nabidka/>>
- ROZCHODNÍK [online]. [citace 2017-05-16]. Dostupné z: <<http://www.rozchodnik.net/evvo-program-a-jine/>>
- SÍŤ STŘEDISEK EKOLOGICKÉ VÝCHOVY PAVUČINA. *Výroční zpráva 2015*. [online]. [citace 2017-05-03]. Dostupné z: <<http://www.pavucina-sev.cz/data/3/G/7/Vyrocnizprava-pavucina-2015-f.pdf>>

- SÍŤ STŘEDISEK EKOLOGICKÉ VÝCHOVY PAVUČINA. *Výroční zpráva 2014*. [online]. [citace 2017-05-03]. Dostupné z: <<http://www.pavucina-sev.cz/data/o/i/p/VZ-2014.pdf>>
- SEV KRNOV [online]. [citace 2017-05-16]. Dostupné z: <<http://mikskrnov.cz/sev/nabidka-ekonomickych-programu>>
- URSUS ZÁŽITKOVÉ CENTRUM DOLNÍ LOMNÁ [online]. [citace 2017-05-16]. Dostupné z: <<http://ursuscentrum.cz/cz/0365-programy-pro-skoly-a-jine-organizace.html>>

Seznam zkratek

aj.	a jiné
angl.	anglicky
atd.	a tak dále
apod.	a podobně
č.	číslo
čl.	článek
ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
EVP	ekologický výukový program
EVVO	environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
ha	hektar
CHKO	chráněná krajinná oblast
Kč	Korun českých
km	kilometr
km ²	kilometr čtvereční
k. ú.	katastrální území
m	metr
m ²	metr čtvereční
m ³	metr krychlový
MIKS – SEV	Městské informační a kulturní středisko – středisko ekologické výchovy
mil.	milion
m. n. m.	metr nad mořem
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
např.	například
obr.	obrázek
OPŽP	Operační program životního prostředí
par.	parcela
p. o.	příspěvková organizace
PPS	Program přeshraniční spolupráce
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
s.	strana

s.r.o.	společnost s ručením omezeným
Sb.	Sbírky
SP EVVO	Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství
SR	Slovenská republika
SSEV	Síť středisek ekologické výchovy
SVČ	Středisko volného času Budišov nad Budišovkou příspěvková organizace
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats
tj.	to je
tzv.	tak zvaný
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ZO ČSOP	Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
z. s.	zapsaný spolek

Seznam obrázků

- Obr. 1:** Vymezení lokality umístění ekocentra v územním plánu (zdroj: Územní plán města Budišov nad Budišovkou, 2002) 24
- Obr. 2:** Legenda k územnímu plánu (zdroj: Územní plán města Budišov nad Budišovkou, 2002)..... 25
- Obr. 3:** Vymezení lokality v katastrální mapě (zdroj: MYSIS města Budišov nad Budišovkou, 2017)..... 26
- Obr. 4:** Vzor stavební technologie „cordwood“ [online]. [vid 2017-05-16]. Dostupné z: <<https://cordwoodconstruction.wordpress.com/2017/06/16/cordwood-cottage-garden-shed-recycled/>> 33
- Obr. 5:** Finanční možnosti města Budišova nad Budišovkou (zdroj: Tesař, 2017)..... 36

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Gabriela Roháčová, DiS.
Katedra:	Biologie
Vedoucí práce:	Mgr. Monika Morris, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Námět pro realizaci centra ekologických aktivit ve vybrané lokalitě
Název v angličtině:	The project of realization for the centre of ecological activities in the given location
Anotace práce:	V práci je zpracován návrh realizace centra ekologických aktivit v Budišově nad Budišovkou. V rešeršní části je vymezen pojem environmentální výchova, včetně jejích východisek, cílů a stručné historie. Součástí praktické části je analýza středisek ekologických aktivit v okolí zvolené lokality a nabídka ekologických výukových programů.
Klíčová slova:	Centrum ekologických aktivit, environmentální výchova, ekologický výukový program.
Anotace v angličtině:	This text describes the project of realization for the centre of ecological activities in town Budisov nad Budisovkou. The theoretical part includes the concept of environmental education, including origins, goals, and history. The practical part includes an analysis of the ecological activities centers and the offered environmental education programs.
Klíčová slova v angličtině:	The centre of ecological activities, Environmental education, Environmental education program.
Přílohy vázané v práci:	-
Rozsah práce:	54 stran
Jazyk práce:	Čeština